

ცისკარი

რომი ზირველი

1859

მარტი: წიგნი მესამე.

როდებაც თსსულებათა:

- I. — ლექსები, სსუა ჭ სსუათა, თანმედ-
როეთა მწერალთა. —
- II. — ღონა მარგარიტა. დ. შვალთბედიოვიცა.
- III. — სოცეუა სსენებასა სედა წმიდისა | ნათქვამი საქართველოს
დედისა ნინასსა. ვიკონისებრიელი საგან.
- IV. — სსუა ჭ სსუა ანბავი. (ნსე. მეორე კვერდზე.)

რეილისი.

ვერესელიძის ტიპოგრაფიაში,

U. P.

ჩვეულებითად განაღოსებულს
გელარ ჭეჭერეჯთ შენ ღღეს,
გარნა მტირალსა, მქუსებულს
შაგი ემოსიეს!

შაგი სამოსი, რომ არ ეიფარდა
სსეიძის არ ოღეს,
ესლა რად ეინდა? რა დაეეძართა?
შაძა ემოსიეს!

სსეიძის იწვევი შენთა სტუძართა
განარებული,
ღღეს რალათ იწვევი იმათ მტირალთა,
აჯირებული?

შაგნი სუტუტნი რისთჳს ეაყრია
ეაძლიონი მსართა?
მქუსარე სსეე ძირს დავისრია,
რა დაეეძართა?

რას მიგაწეროთ ესე ვითარი
 შენი გამოცემა,
 რა დაცემართა? რა არს ევითნარი
 შენი გამოცემა?

ნუ თუ ქმარსეღ სარ ეარისებული
 და ის გაჯიოვბს?
 არ მეფერა, მისი კეთილი ვული
 არ გაქვენივბს.

და არც ლმობიერს შენს ეულს შეჭყერის
 ევ მრისხანება!
 რა დაცემართა! ევითნარ რა არის?
 ეინ მოიუცა ვნება?

ანუ მოვიკებდა მმა საყვარელი
 მიჭმართა მამას?
 შენ დაცივთა გაქსარელი,
 მისთვის ივლოვ მას?

მამინ არ ვიმრახვთ მაგა ცვლილებას,
 ჩავმასა შევის
 და ხუჭნვ მივიღებთ მონაწილობას,
 ვით ნათესავის!...

ჟი შენ კაცო! რაარს ამ სოფლად
 ბედნიერება?

მოგალს სიკუდილი შენთანა მსწრაფლად
 ყველა განჭირება!

სიკუდილს გგოდეს ჩუენ ვერ ავსცემით.
 გვი რაას გნითა,
 ყველა მას ვმოხებთ, ყველა მოგჭკუდებთ,
 მოგალს რიგითა!

ღღეს მოლსენით გართ, ისმის ჩანცთა ემა,
 ურა, ყვირილი.
 სვალ კუბთს ვსედავთ ვვაქებს დიდი მოთქმა,
 მწარედ ცივილი.

დილას სსვისთუს გართ თვალ ცრემლოვანთ
 და ვიგლოვთ სსუასა.
 სალამოს ჩუენსვე ვეჯიროიან სსუანი,
 ვმძვრევენ რა მკუდარსა.
 მამა სვლთის დავთმოთ სსვისი სიკუდილით
 რადენ ძალღებდეს.
 რადენც ყველანი გართ მისი შული,
 არვის დავმოვებ!

წ.

1858 წელსა. სექტემბრის 7-სა.
 ქ ქუთაისს.

ბეს

შვს თვალებს.

მეც მინახავს თვს სიბნელით თქალნი
 ვითა წყვდიადი ისე ღრმათ ღრმანი
 საძიძნი ცვესლით, დაუძონაენი,
 ვით ქარიშხალში აგ-ფთონი მღუქანი.

სივთაცსლე მათში ისე ღუღს ცვესლით,
 რომ დაიდაცვო ძირის ნაწერწკლით
 სივთაცსლესთანა ჰსენობ ძარიგებას
 და არ ინდომებ სსუა ნეჯარებას.

რა რიგ ხანს ცრფობათ ამღერეულობა
 და არწივისა თავის უფლობა
 მათ დიდ მშენიერ სიბნელის ცბაში,
 მათ ვრძნეულ, უსძოთ, ცხად გამოთქმაში!

მშენიერების ამარცხებება,
 სიყვარულისთვს ცვესლით ანთება
 და დიდ სურვილის უგუნურება
 რა მაცდურებით იქ ისაჯება!

როს დაიწყებენ იგინი ცქერას,

გული სსუა გრძნობით მოჭყეება მეერას;
ჭერძნობა, რომ სამრალა გული განვიწვს
და ჭმრწი, რომ სრულათ მათ წარგიკითსეს.

რა გინდ ცბილ იყოს თავის უფლება
მათგან, უფრო ცბილ არს დამონება!
გემებ და გემებ აქ მე შავს თვალებს,
მარამ რუსეთში ვინ დამანახებს!

თ. ილიაძე. ჭავჭავაძე.

ივლისის 20-სა დღესა.

1858 წელსა.

სოფ. ტიანჯევი.

ჩევირება.

უწყალოვ ნუ მავონებ მე დღეთა უწინდელთა,
და ხემის ვანაფსულის წარსულთა სინარულთა!...
ნუ მამავონებ გვედრებ, რომ მე ვიყავ ბედნიერი,
რომ ერთსელ დილა ხემი, ვით ცისკარი ბრწყინავდა,
და მით ცბილსა სიკაცსლეს ღიმილით დამქ-
როლავდა!....

ნუ მეყვივი გვედრებ რომე შენ ხემი სიყვარულით,
და ხემი ონგრით ცრუობა უწყალოვ მოჭკალ
სრულად!

ნუ მეცხევი რომ შეჭმესრე ელას ჩემი სისარული,
 და ერთსელ მაინც ულთაფ არ გამოცოცხლო
 გულო!...
 ნუ მეცხევი მაინც ვევედრებ, რომე შიისსანე ბედმან,
 ელას აწ ჩემი ვარსკვლავი სრულ მიჭფარა ღრუ-
 ბელსა,
 და აღინდგოთა დღეთა გამქრალმან სისარულმან
 უნდა მიძეეს მე მარად ცანკვასა ულმობელსა!...
 ღიყვა ისარღიოვი.

ჩიგნი

სკლდათის სკლოლოსთან წინაშე მინაწერი
 აუზივიდგან ჭრანკიანში.

(ბერანეთი)

საფეარელო მეგობარო გაცნობებ ჩემსა ანბავსა:
 თმი გათავდა ფოცხელი, გილოცამ გამარჯვებასა;
 მეფერი გავემესა მითმართეთ მათის სოფლები
 კლებასა;
 თუც არც ჩუქნა გადუჩხითუ სარლათ თათვის სოლოასა.

მარცხენა კელით წიგნსა ვწერ შევხვდი რა
 დიდსა ბრძოლასა,

მეოროს ბეჭედი დაჭრილი, გულარ უძელი გეფსა;
 ვაგძორდი გელსა მარჯვენას, მტონისა მუბისა
 ყოველს ყამს გული სიკუდილსა და მენსა გან-
 ძორებასა.

ამ ყამათ ვწევარ ლაზარეთს უგონო, გამწა
 თაგს დამტრიალებს ფერმალი; ძლიერ ვარ მქუ-
 სიკუდილი ცულოთ წინ მიდვას, ხემწედა განრის-
 ვივსაგნი ბეჭედს სასსოფრათ შორს ვსასა ვამ-
 წადებულო:

შენ უნახვ ესრეთ შორს, ვაა რა მხელია
 მანდ მოძკუდარ დედასთან ჩემს სიკუდილი!
 უნალოთ ჩემსა მიწასა დაჭრილსა ვვამსა მივცემდი
 და შენც ცრემლითა ჩემს საფლავს ზოგჯერ
 მღუდელს აკურთხინებდი.

ვაგძორდი სენულს დედასა სამართა გამწა-
 რა იგი ჩემსა ანბავსა შეიცუობს დატლემბულო;

ჭირსედან ჭირსა ვერ უძლებს სიუცსლოე გამწა-
 რებული.
 შენ მაინც თავსა უფროსილდი ვერას მიძველი
 ვებული.

ვიყვარდეს ჩემი ფენგალა მით იგონებდე
 საყვარელს;
 ველარა ნახამს აატრონსა, ჭქონდა აატვივი მის
 რომელს;
 საწყალი მცონი მოეღის თვს მწყალობელის ნახვასა
 დაიწყებს ევეც ღმუილსა რა სცნობს ჩემს აღარ
 მოსვლასა.

მშვიდობით! ვაჟებო, ვძორდებო, ჩემს ნულარა
 ელი ნახვასა;
 რომელს ვარძიაც შევდივარ, იქ არ ამღოვინ
 ნებასა;
 ან ხანად შინ დათხოვინსას, ან სულ მის დაჯე-
 გებისას;
 ვინც ვსურდეს ქმარად შიირთუ ნუ იგლოვ თავსა
 ჩემისას.

აი, მიმსადებენ კუბოსა მე საწყალს სულთა
 მობსავსა
 მშვიდობით! ნუ დაიფიქვბ საყვარელს შენ მეგო-
 ბარსა.

აბ. ჩოღობჯა შვილი.

ს. ნეცენბუზდს.

შენს ღირსებას ნატრულობენ ყოველნი ქალნია,
 იუყვიან თუძუცა ვეაქუნდეს ჩუწნუცა მისი თვალნია,
 ალუისაცანი ძალოვანი ვერ ვიჯანია
 ლერწმად ასაცოს ვინც დასაცოს მისი ცანია,
 ლამ ლოყა ლბილი მკლავნი წველილნი შაენი თმანია,
 სადავ შჩავეგრელოდ ფერი გლიან ბრალ-ფიქალნია.

უკეთუ მოვსთქუა მე რაცა შენ ევეგრებიან,
 ნუ თუ სსუა მნათნი შურითა დამეცგრებიან,
 ისარს მცყორჯიან გულმოხისსლედ აღმეგზნებიან,
 შარისი იუყვის გულნი კრულნი არ მესსნებიან,
 თუძუც ამას გელარ დაინსვენ ჩუწნუ თუჯალნია.

ჯანად საჩო საჩგარდებო ლაწენი შენნი ლბილობენ,
 დალოლ თმაშია ვიშიის ბეწენი სშირად ყრილობენ,
 ვაა! მუძუ მკერდი კოკობ ვარდი ნაზად შლილობენ,
 და შენნი მნახნი ქართველო, კასნი, შენსედ ცილობენ,
 სსუათ არ ვასსენებ თორემ მათაც დასწვენ ალია.

ალოვად ნაწარდი ყოველგნით შარდი წენარად
 მქვედგენი.
 ექმნეს მას დარად ვის ნადარად უჩნს შენგან ველნი,
 სროს ცანისთუს დამეკარგვის სასუფეველი,
 რეჯი დავსსმის ვის არ ესმის მისი კმანია.

თ. ალ. ჭავჭავაძე.

ყვინთვეს ლექსებიდა.

ვერდილი მცნობი

(სენაგორი.)

ვარძე სულით და გულით, ცოლთან შეთვსებული
 ვაგერიე მე საღონში, რაღა შეთანდეს კლებული?
 ვრავს შეგობრად ვაგუნდი, ცოლისგან ვაღდებული
 ადვილ არსა? თუთ ვრავთან, ვიყო მე სსენებული;
 იგი არს სამეფოსა, საქმეთა წარმართველი,
 ხუწნთან იარებოდეს, ვით თვის ცოლმებთან მსგ-
 ლელი?

დასეთ ბედნიერებას! დასეთ ნაჯივს ამ ვგვარს!
 შევარ იმასთან ჭია, ვით შევედარო მას!
 ვით შევედარო მასა,
 წარსა, ხინებულს ვგვარს
 თუთ მის ბრწყინვალეებასა! —

აწ მოვითხროთ, მაგალითად, წარსულს ზამთარს
 ზემო კვალი
 ურთსა მინისგოს დაენიშნა, თავის სსლში დიდი
 ზალი
 ხემის ცოლის წასაყვანად, ვრავი მოდის დამდოს
 ვალი

მეც მუნ ვისწარ ვითა ქმარი, გრაფსა ღრმა
 ხეშეყდ თვალითა
 ხაძობართო გელი მძიმედ, მდაბლად დამიკრა თავი
 თავის მეგობრად მიწოდა, არ მსურსო შენაჲს ავიდა
 დასეთ ბედნიერებას! დასეთ აჯცივს ამ ვგარსა!
 მე ვარ იმასთან ჭია, ვით შეგვდარო მასა?
 ვით შეგვდარო მასა,
 წირსა, ხინებულს ვგარსა,
 თუთ მის ბრწყინვალებასა! —

მჭირე რასამე მიწყნით, ულოი გამინდა ავად
 და ვრამი მისი მოყვარე, თავს ველარ ჰსცნობდა
 მე პროტერანსს შეთამაჲა, არ მეზეცნოს წირმაჲადა.
 ავად შეოფთან დადიოდა, დანიშნული ჰქონდათ ვადა
 ერთს ღრას მოვიდა გარსებლავემითა, თავი
 მთმილოცა მე სასელითა ღლე, იქმნო სულითა
 დასეთ ბედნიერებას, დასეთ აჯცივს ამ ვგარსა!
 მე ვარ იმასთან ჭია, ვით შეგვდარო მასა?
 ვით შეგვდარო მასა,
 წირსა, ხინებულს ვგარსა,
 თუთ მის ბრწყინვალებასა! —

აჲ ვითარი აქუნდა მას, სიფრთხილე ყოფა ქვეყნისა
 მოვიდოდის სალამითი, დაჯდებოდის ხეშენთან ისა

რად ხართ მინ არ მოძრაობთ, ან არწმუნებთ არვისა?
 ემტონებათ თქვენ ჭაერი, სასარგებლოდ შერევათ
 მისა. —

ერაქს უნასუნეთ ჭაერი, არისთ ფრიად ცუდია....
 მამ ხემს კარგვას მოვართმევთ, არ ვჰსთქვათ
 სიუცუვა მრუდია
 ვითარ წინაღვე ვამცნობს! ვით ვასუსი აქუს მისა!
 მე ვარ იმასთან ჭია, ვით შევედარო მას?
 ვით შევედარო მას,
 ვიოსა ჩინებულ ვვარსა,
 თუთ მის ბრწყინვალეებას! —

შევეწვივა თაგის სსლში, დიდ კაცურად
 შენებულსა,
 შთანსკის ღვინო მდინარედ, დიოდა ვვილსენდა
 ვულსა,
 ხემი ცოლი მიწვა მილად, ქალის სწოლს მო-
 ფარდულსა
 მუცა დაწმქ კარვს თათსში, კაცისთვს გამწმქა-
 დებულსა.
 მიქქინა სარეცვლსედ, დავებული იყო რბილად
 ფარხის საბანი მესურა, მოვისგენე დია უკბილად
 ვიფიქრე, ვნებებრობ! დახეთ ვაცვს ამ ვვარსა!
 მე ვარ იმასთან ჭია ვით შევედარო მას?
 ვით შევედარო მას,
 ვიოსა ჩინებულ ვვარსა
 თუთ მის ბრწყინვალეებას! —

ნათლიაობა ინება, გრამან უთუოდ ჩვენია,
 როდესაც უფალმან მომცა, მე სინარულის მხენია,
 ნათლულს დასჯრფოდა ღიძლით, ნუკემად ეს
 ოდეს მიირქვა ყრმა კელთა, ჰსთქუა დედისა
 დამჩენია. —

ასლთა მოგჭკუდები ეს ვიცი, ვსასოებოცა ამის მიერ
 რომ ნათლული ჩემი შული, მე წამერთოს გრამის
 მიერ.

ეს არს ბედნიერება? დახეთ ნაცოებს ამ გეარსა?
 მე ვარ იმასთან ჭია, ვით შეგეძარო მასა?

ვით შეგეძარო მასა,
 ზირსა, ჩინებულ გეარსა,
 თუთ მის ბრწყინვალებასა!

საყვარელ არს იგი მაშინ, ოდეს არის გუნჯ-
 ბაწედ,
 მეცა ვასეღ კელი ღვინოს, არ უმეცეს ერთს
 რუმკასედ
 ერთ გზის ჩაგეკლანე სასწრაფოდ, სსუა და სსუსა
 ჰამის კმაწედ
 ვითომც გრამი მარჯვედ ცდილობს, ჩემის ცო-
 ლის მოწოვნაწედ: —
 ცდილობსო რამ შენი ცოლი, მიიკერძოს თავის-
 შენთს ფიქრობსო დაბრძედე ჰამრის არ აქუს
 გამოჩენა

ცდილობს, კიდევ მიბრძანებს! დასეთ ზაცოვს ამ
 მე ვარ იმასთან ჭია, ვით რევედარო მასა? ^{გვასწავ!}
 ვით რევედარო მასა,
 ზირსა, ხინებუოს ვეარსა,
 თუთ მის ბრწყინვალებას! —

თარგმნილითი. გრ. ბავრატიონ — მიუხრანს კისმიერა.

ქანღვიძება.

(პუშკინი)

ჭე თუცნებაე! სად არს შენი სიამე?
 სად წარმინებელ ღამისა სისარულო! —
 ან რად ვანჭქრო უცებ სისმართო ცუბილო!
 მის წილს მარტო ვანღვიძებულს რა მამე?...!

გამიფრინდნენ უცებ დასნი ჩვენებათ
 და სურვილის ჭყინდა სიუცებო ზმანებათ,
 ურო სინებლემ მომწლუდა აწ მე ვარე,
 სარეცელივც შემექმნა ვით სამარე!...

ნუჯარებს აწ ეუთი სურვილთა გამქრალთ,
 რომ ინელითოს მაინც სსოვნა ზმანებათ!...

სიყვარულო! მისმინე გედრებანი
 შენ, მუნე კვლავ შენნი ხვეწებანი;
 კვლავლა მამეც სუოვილითა დატკბობა,
 აუ გინდ დილას ხულა გამელვინება!...

ლოკა ისარლოვა

შონსა მარგარიტა.

მოთხრობა ბელლინისა სიკუდილის წინათ.

ახალგაზდა მესტრო (*) იყო უკვე შვიდი ათ-
მეოფი. მოქანსულობასა შრომათაგან, და შესაძლოა
ბედნიერებისაგანაც, დაებადა მასში სსეულის უძლე-
ურება, რომელიც უნდა დაბოლოებულ იყო, უთუ-
ოდ სიკუდილითა. დონტურძან ალუკრძალა მას
გამოსვლა სწოლითგან და მიღება სცუძართა,
გარდა თუთ უმანლობესთა ნაცნობთა. თუთ მას
წირათ უძმანა კერძობასა თუსსა, რათა იგინი ეცყო-
დნენ ყოველთა მოდარბანეთა, უმეცესად ქალთა,
წირ ბადებით დაბურვილთა, რომ ვითომც უფალი
ბელლინი გასულ იყოს რადეესამე დღეს წარი-
ყიდვან.

რას მიმსუდგელი წინარეთა ამათ სიღრთსილეთა
და არცა დონტურძისა, რომელიც მცირე ეჟამ

(*) კარვად დასელოენებული მოსკოვზე.

ვახუშტისებრივე გვერთ უყუდა ბელლინის, სხეულგმა მისი ვეზნეილა თანდისთან. მაშინ ვსკულამან (*), დიდკურად, მოუკიდა სივარას. ამასთან იყვნენ კვლავდ ღრნი თუ სამნი კეთილის მყოფელთაგანნი. ვაგება მათ შორის უბნობა, იწყეს ბასი სსუკა და სსუათა სავანთა ზედა, სხეულთა, ვან შრთელთა, ვარდაცუარემბულთა, უმცემსად მათ ვარდაცუალე-ბულთა და მათ მთაბეჭდულგებათა ზედა, რომელთაცა ივინი სშირად უჯგებენ მესხიერგებას შინა ვაჯთა, რომელთაც ვარდაცუალეებულნი იგი ჰეგარგებთ. ბელ-ლინისი დაითო მუბლზედ კელი, ვაილიმა და წარმო-სთქუა თავისი უკბილ სავთხს კმით:

— ერთხელ ვრთხს ვარდისს ვეჯტრთავანსა ზედა წარმოადივნდნენ სუპრობასა, ვრთხს მათ სსსიაბავნოთა თსუგობათაგანსა, წინაბე რომელ-თაცა ვვარგებთან ვაჯსა თუთ დაბუდებულნი მშინა-რათა და ხალკლიანობა. მასსთეს, რომ სსქმე მდგომარეობდა მიებაში ვრთხს რომელილაც ქმრი-სავან თავის უკლისა და ქოლგისა. ამ დროხს უყვრად, საშუალო საწოვადოხს კმაყოფილებსა, მოქესმა მე ხემს იქით, სამეწობლოხს ლოკაში, გრგვინვა ვსრეთის კაფიათისა, სმთავანისა, ვულო-ნის ხარხარისა, რომ თავი უნებურად მიმექვს იმ მსრისაკენ. ეს ხარხარებდა ნაწაწა ვარდის ფერი

(*) ლმერათი აქიმობისა წარმართობის დროხს.

დაეკე შენობელი ცუთად განწყობილის ცსკო-
რისა და დიდროვანთა ძაგთა თვალთა, მოკლევარიეთა
კანონიერსა შუბლსა ქმეძე, დავრგვზებუოსსა
ქუცნიერთა თმათ ფილით. დაჭოთეთ მას კისერი-
აიწივისა, წელი ფუტარისა, და ავლნი, ჭივჭივის
ფეხებზედ ცოცად მოდიდრონი და მაშინ ისიოვით
მრაველსა სურათსა, მოციხარის ვეპისსა. აძკარაა,
რომ იქ მე უნდა ყოველივე დამეფიწებინა: ცა-
ცრის სანახაგმან დაჭკარვა ხეძელს სრულებით თავი
სი სიამოვნე და მიძნიდველოდა ამ ასაღს, საძიას
სანახაგთან. ეარნა შუცნიერი იგი, სრულიად არა
ქუცნიდგელი ხემის აღჯარებისა, ველს მოდგი-
ნებით განაგრძელებდა ცეცვისსა კენ მსერასა და
დაწერილებით გამოკუთლებასა ყოველისა მის, საცა
წარმოსდგებოდა სცენასზედ, და ყაძითგან ყაძადმდე
მსიარუოსსა, მაღიანსა სიცილოსა მოჭყებდა მოძ-
რობაძი სათუთნი ცუხნი მისნი, გამობჩუნდა რა-
ორთა წყობილთა მარგალიტის კბილთა. მე დავი-
გიწევე შეძოთ, მოსსენება კბილთა აძათ-
და დავაკვლ სურათის სამსაგროსსა თუთ უსაჭირო-
ესი, მაშუცნიებელი კრასკა.

წარმოდგენა ვათაგდა. შუცნიერი იგი წამოდგა
და დიდკაცუოის, ყავლიანის რსევით წამოიხს-
ნარნარს მსრებზედ ქვირ ფასი შალი, და მისცა რა-
ცელი ერთსა ჭაბუკსა, რომელიც იმყოფებოდა
მასთან, მიძეფარა უცემ, თვართაგან. მერქუცნი-
ბოდა, ვითარძე წალოძი დაბნელოდა და აციგდა.

რას დაუდგებოდი: დაგბრუნდი დაღონებული სახლისკენ, მაშინ გასუბორებლივ მელანდებოდა თვალბში სასე მის უებროს ქმნილებისა, რომელიც თსემით ცვრდადმდე ყუაოდა სიტბათუკითა, სილაძა-წითა და ბედნიერებითა.

მე ვერ შევიძულ დავიწყება მისი ვერცა მეორეს დღეს: იგი აღარ გამოდიოდა ხეშის ფიქრითგან თათქმის ბალძიაც, სადაც შემემთსვა მე ყოფნა იმ დღეს. ვარნა შეეხებულად, — განსაგეთ ხეში განკურება! — მე ვქსედავ მას მოვანცვიეთ კრებაში. დიან, იგი იყო ნამდვილად ის ცუოდა თაფისის სათხოებისის მსიარულებითა, თაფისის კრძულის სიტყოქითა, რომლებითაც მე ვუძინ ისე მაცუქსებდა. იგი უმკურსლესად და უსარნაკესად ყოფილთა ქსეგმდა იატაკზედ თაფის ნაწაწა დასატულს ფესებსა, და არცა ერთსა ქმრიანსა და არცა გასათხოვარსა ქაოსსა შექმლო ამაყობა მისებრითა შრეგაოითა, სავერდის მწეგანის, ნაწის მსრებითა. ვკრვანსა ქეშქე, შედგენილსა ყვავილთაგან, თქრომკედსედ ასსმულოთა, იგი ქსნნდა მეუდა ბაღისა,

— რას უმხერთ თქუწნ ავრე გამტერებით? მკითხეს მე უკანით, დამადეს რა ყელი მსარსედ.

მე მივიხედე და ვიჯან: ის იყო ციფი სსეული ერთის ზღვაზედ მაგაღისა, ცომით ისბანიელისა, დონ ანტონიო დელოლა რივეერისა.

მე მიუშვირე ყელი ხეშის ცურებისკენ.

— უმწერ რა ქალსა მას, რომელიცა ჰსხანს ესრეთ ბედნიერად, ვჭერძნობ ივსავა თვისა კუპლად ბედნიერად, უთხარ მე. უსაჯილოდ ეფრეთ არა ვითარსა, არცა თითქმის მსუბუქსა, ვაბს ნისლსა არ დაუძარცვებს ხათელი სული მიხი.

კანიცანძან ეაილიძა და მომიგოა:

— მე ვოცნობ იმას. იგი არის პორტუგალილითიდან.

— თქუენ იმას იცნობთ! შეგჭვივლემ მე ძალლის კმით. ოჰ, კანიცანო! მოიღვეთ წყალობა... თქუენ სომ ზემი ძველბარი ბმანდებით... წარმადგინეთ და გამაცნობეთ მე იმ კმკლუეს, ანუ თუ ეს მესამლო არ იქმნება, ერთს ვისმე იმის ხაცნობითაგანს მაინც, რომელსაც ძველთს დაჯობობა ზემი ამ ნეგაობით.

— მაშ ესრედ თქუენ მას ჰრაცხთ ბედნიერად? განაგომელებდა სსუათა შორის კანიცანი: თქუენ ჰფიქრობთ, რომ ვერ მას არ გამოეცადოს არა ვითარი ვაგა? თქუენ ვგონიათ, რომ ძელნის მსგავსნი თუალნი მისნი არაოდეს არ შეუქნილ იყვნენ სისხლის ცრემლთაგან?

— არ ვიცი, რა ვგაიათ უნდა შეძისვეულ იყოს, რომ მას გამოეცადოს ვითარიმე მწუხარება, მაშინ, როდესაც იგი ჰსხანს ესრეთ მსიარულად და გულდამძვდებულად?

— მე მივალ მასთან ასლოს, ჰსთქუა კანიცანძან. და იგი, მართლად, მოუხლოვდა უცნობსა ვეჟამსა.

შეასწრო რა მას თქალი, ქალი იგი შეძრწუნდა. კანონებანი უთხრა მას რაოდენიმე სიტყუა. მშუპნიერი იგი განცუფდა და მოვიდა სრულად აღრეულაში. გარნა, განვლო რა ერთმან წამმან, ყოველივე განქარვდა; ღიძილმან კმაყოფილებასმან ასლად იგუა საჭრფოთა ბაგეთა მისთა ზედა და დასაგუოთა ვაწაწა ფერსთა მისთა კეჟლად იწყეს ძირცხლოურად ფრენა იატაკზედ.

მე ვისწრაფოდი, რათა დამეძირა კანონის კაოთა და მივიძეფდივე იგი ერთს ვიწროს კუთხეში, საიღამაც იგი ვეღარას ღონის ძიებით ვერ გამოძისწუგებოდა.

— მღუთის გულისათვის, მიაძებთ მე ვარდასგალო და მიძოსვლთ ამ ქალის ცხოვრებისა!

— ჰო, მის ბედნიერის ქმნილებინა, რომეოსაც არ გამოუცდია ვერცთ არა ვითარი ჭმუნება?... დიდის სიამოვნით!... დაგსწავლეთ.

«ქსცხოვრებდა ლისსამბონში ერთი მდიდარი დიდვაჭარი, სახელით ლონგს. იგი ჰგნებინდა და ჰგნიდავდა სსუა და სსუას ქუჩუენებდამ პრავალ ვვარსა ძვირფასსა სრიდსა და ამ ვვარად მონაგრაგსოდენი უთვალოვი ქონება, რომელ ბედნიერება მისი ღადილ სახდასოთ. სომალდნი მისნი არ იშთობოდნენ აროდეს; აღებ მიუცემანი მისნი არასუამს არ ითმენდნენ შიანსა; სოლო დასამაცებოვად ამათ ბედნიერებათა, ჰყვანდა მას უებოთ მშუპნიერი ასუოი მარგარიტა, რომეოც ჰყვანდა დანიშნული

ერთსა ლისსაბონელსავე მიღლიონის შქონებელსა
 ახალ-განდასა ვაჟსა.

«ძრთელსა თერამეცსა წელსა ობნოდნენ ლო-
 პესზედ უითვან განუწყვეტლოვ ნიჭნი ბედნიერე-
 ბისანი. გარნა უცემ, მოულოდებლოდ, ყოველი
 საცხოვრებელი წაუვიდა ცელითვან. სომალდნი
 მისნი, სოვეურო გარდაბნულნი ფრთონისაგან,
 შკახედებოდნენ უინთა და ილექებოდნენ, და სძირად
 შვიქმნებოდნენ მსხვერპლად სლუასედ მავალთა
 ავანკათა; საქონელნი მისნი, მოსოწყეულნი უბედ
 ადგილადმდე, აღარ ისყიდებოდნენ; მოვალენი აღმო-
 უჩნდნენ შეუძლებლად; დასასოულ ორმა, ახუ სამმა
 ვაჟეძეულობათა დაწვათ, სრულიად ვაალა-
 ცაკეს ლოპეს. მას აღარ შეეძლო მიეცა ქალი-
 სათვს აღთქმული დიდი მსითეფი და ამისგამო
 იმულებული შექმნა, რათა დაეჯეგებინა მდიდარი
 სსხიძო. ერთის სიჯეფით, ორს წელიწადში წარაგო
 ლოპესმან თერამეცი წლის ნაშრომი
 საუნევე და შექმნა თითქმის სრულიად გლახაკი.
 უკანასკნელი საცხოვრებელი მისი, როდესაც იგი
 იმულებულ იყო, რათა დაეჯეგებინა სამძობლო
 ქალაქი თვსი ლისსაბონი, მდგომარეობდა ათასს
 ნიასტრში, (*) რომელიც ემართა ერთსა მადრი-
 უის ვაჭარსა, გარნა ვერცა მას მიიღებდა თავის

(*) წოდებაჲ ფულისა ისანიაში (ერთი მანეთი და ოცდა
 ცამეტი კაპეიკი სქმნებურია.)

საჭიროების ყაშსა, ამისთვის, რომელ მოვალე ვაჭარო
იგი სრულიად უარ ჰყოფდა ვალსა მას და უნდა
ლოანეს აუცილებელად ხეარდნილ იყო სამართალში
თავის მოვალესთან, ვარსა, სუბედუროდ, მართლ-
შსაუკულობაჲცა ისანხიამი არის ძურო და ძნელად
მოსაბრუნებელი.

აქრედ განვლეს სამთა წელთა და წარმოება
საქმისა კვალად გრძელდებოდა. ლოანეს, ცოლით
და ასულითურთ აჯარებდა სიკოცხლესა სიგლასა ცემი-
სამთავე მათ დაძათ ლონის მიებად საზღოს მო-
ნაოებისა შრომა და მსხეობა: მამა ასრულებდა
წვრილ წვრილთა ვაჭრულთა აღებ მიცემათა,
ხოლო დედა ასულითურთ ჰქვარებდნენ საკვრავსა.

«მოვალე ლოანესისა წმარობდა საქმეში საძი-
ნელსა ცბიერებასა. საქმე გადადიოდა სამსჯავროთგან
სამსჯავროში, და თუმა ყოველგან ჰსწყედებოდა
სასარგებლოდ ლოანესისა, მაინც ბოლო არ ედებოდა:
მონასურსე ჰპაოებდა რომელსამე ასალსა მიხესსა
და საქმე ეძლეოდა მეორედ თავიდაც განსილვასა.
ბოლოს მიაწიგა საქმემ უკანასკნელს სარისხად-
მდე სასამართლოასა; მიხესების გუდაც დაიფუტა,
შესდგა განახენი, რომლითაც უნდა მიეღო ლოანესს
თავის მოვალისაგან ათასი ნიასჯრი. მიიღო ლო-
ანესმან ფული და კინაღამ სჯოდა სისარჟ-
ლისაგან, ახვეებდა რა ცოლსა და ასულსა თჳსსა
ბანკის ბილეტებით საესესა ბუმაჟნიკსა, რომელ-
ზედაც აფუძნებდნენ თავიანთის მეობადის სიკოც-

სლის იმედებსა .

“განსაწყეს რა საზოგადოება ფიქრითა, თუ როგორ მოიხმარონ მცირე იგი საყენეუ არხივს საბრალოთა და ჰნაგეს ყოველსეუდ უძურაბესად, რათა ფულო იგი მისცენ ერთსა ძადრიცის ბანკირსა, (*) რომელსაცა შექმლოს გადაჯანა მისი მათს საშობლოს ნორცულალოთაში, და მუნ უკვე ივინი ჰნაგებენ მისთვის ადგილსა ანუ სმარებასა.

— ამავე წამს მივდივარ ბანკირთან, ჰსთქუა ლონესმან, და ერთს საათს შექმდე დებრუნდები უქმუნლად.

“განულო საათმან, გარნა ლონეს აღარ ბრუნდებოდა. დაჰკრა შუალამისა ყამძაც, გარნა ლონეს გუალოდ არსადა ჰსხნდა. ცოლმან და ასულმან მისმან ვათენეს ღამე, ლოდინში, გაებით და მწუსარებით, და ივღეს რა, განთიადისა ყამსა, ნორველთა სსიეთ მსისათა, წაგინენ სამიგებლოდ ლონესისა. ნორციოთაში, სადაცა ისინი შებრუნდნენ, ამბის შესაწყობლოდ, უთნოეს მათ, რომ იმ ღამეს ენოვათ ქუხსეუდ ერთის კაცის სსეული, დასგრევილი ათს ალაგს ხანოლითა. სსეული იგი, — წამოიდვინეთ განწირულება მათი, — იყო თვთ ლო-

(*) სპა ორბელთანის ლექსაკონით ნიშნავს შევეჩემს, ესე იგი დიდის ფულის აჯრონს.

პესისა. რაღა საჭიროა დამატება, რომ ფულოც
დაეკარგათ. როგორცა ჰქნანდა, ერთს შეხვეწებულს
ვისძე აფასავსა ეყევო ლაპნისსაცან ფულის მიღება,
დაჰხვედროდა ვსაზედ და მოეკლა ესრედ უწყალოდ.
დგდა ტაუიღამ შეიძალა; ქალს მოაკლდა სრულე-
ბით ძალა: მარამ მაინც ყოველს მდგომარეობაში
საჭირო იყო მისთვის მხნეობა, რათა ველ საქმით
მოეწონებინა სასილო დედისათვის.

«იმ უამითგან სრულიადმან სივლამაკემან დაიმ-
კვდრა იმათს დაღონებულს ხანლში: შიშილი,
სოცივე, დაკონცეტილი სამოსელი. ეკარებოდა
რა დრო დედის ყურის ვეფებაში, საწყალი მარგა-
რიტა ველარ ასწობდა საკმაო სასწოდოს შემინე-
ბას თავისის მუშაობით. მიასწიეს იქამდისინ,
რომ აღარა ჰქონდათ ღლიური ხანლით. მარგარიტა
მიმოიფურებოდა ვარემოს თვისსა და ჰფიქრობდა,
უკეთუ შესძლო იქმნებოდა, რისამე ვასყიდვასა,
რათა ეყიდნა მით პური დედისათვის; ვარნა, საუ-
ბედიუროდ, ვასასყიდოცა არღა რაჲ ჰქნოდათ. ამ
დროს უგზრად შესძრუნა იგი ასაღმა ფიქრმა.
ადგა საბოლოო მარგარიტა და წარვიდა ერთს ფარუ-
კის მაკეთებელს ქრანკუსთან, რომელიცა ჰსცხოვ-
რებდა უძიდრესს ხაწილში მადრიცისა.

— სომ არა ვნებავსთ, უფალო, იყიდოთ ჩემი
თმა? უთსრა მან, ვაფუორხნა რა მშუწნიერი ხაწ-
ნაგები, რომელთაცა დაფთარათ მრთელი ქალი,
როგორათაც ძაგის ხავერდის მახვიასა.

«ფარუკის მაკეთებელი იყო კაცი შებუანი: მაშინვე შეამცნო, რომ ის თმა იყო ერთის სოცე-ვით — საუნჯე, და ვაღუებდა ფასი. მარგარიტამ აღარ დაუწყო დიდხანს ანგარიში: მას ჰსურდა მხოლოდ დაბოლოება საქმისა საჩქაროდ, ამისთვის რომელ ესე მსხვერპლი იყო თუთ უძძიძესი მათგან, რომელნიცა მას შეეწირა აღრევაც. ფარუკის მაკეთებელმა აიღო მაკრაველი და მიუასწლოვდა მარგარიტას თავსა. ქალი შეთრთოლდა მოთელის სსეულოთ.

— მოჰთვის გულისათვის, შემიწყალეთ მე, მომაკვრეთ ჩქარა! უთხრა მარგარიტამ.

— კარგი, კარგი, კელმწიფაო, მიუეო ფარუკის მაკეთებელმა, რაღა შეაქმის, შებრალე, რომ ეს საოცარი თემბი დაგაკვრეთ ამ მძებნიერს თავს!

— მომაკვრეთ, ვამეტრებიო! კვლავ მარგარიტაჲ მაღლა.

— გეცხობათ მწარეთა გხანსთ გამოსაღმება თქუწნს თქმასთან?

— მომაკვრეთ! მომაკვრეთ!... თორემ ჩქარა დაგჭკარვაჲ ჩემს ვამბედას.

— მამ მითხარით, წაართვა სოცევა ფარუკის მაკეთებელმა, როგორ ინებებდით, გინჯობაჲ წინა დამედა მე თქუწნავს საძუალობა, რომ საჭირია აღარ ეოფილიყო მოკვრეთ თქუწნის შეირფასის თმისა, შეიქმნებოდით თანხმა?

— თქუწნასა კურველია. მარამ ნუ თუ კუალოდ დამ-

თომილს ზემოთს მე ვგარი საშუალობა?...
 მიბმანეთ! მე ვიქნები საუკუნოდ მასწავარი თქ-
 ჴნის სათნოებისა. მარამ არა, არა გჭკონებ შესა-
 ძლო იყოს! თქვენ არ იცით რას მდგომარეობაში
 ვიძყოფები მე; დედა მყავს სხეული, იმას უნდა
 ყურის ვღება და ამისგანთ არ შემიძლიან მუშა-
 ლობა....

— მაშ რა გამოვს, ვქსთქუათ რომ კიდევ
 გაჭედილთ თქვენსი თმა, რა იძღვს სარგებლობას
 მოეცემსთ? ეცეოდა ფარუის გამკეთებელი. ვააჯა-
 რებთ როგორც იქნება იმით ვრთს კურას: შემიღებ?
 მარგარიტამ, განწირულუებაში მყოფ მან, შეჭყეტაჯასა.

— აი სომ ჰსედავთ, ეცეოდა კუთვოდ ჭრან-
 ტუნი. ვარა რაჯა მე მსურდა წინა დამეღვა
 თქვენთს, იმითვი გამოიყვანდით საჭიროებისაგან
 დედა თქვენსს.

— რა არის იმისთანა? მე წინათვე თანახმა ვარ.

— აი რა. თქვენ მიიღებთ ზემგან თუთოიულის
 თს თავს ათათს ზიასტისა (*), და ამ ფუ-
 ლით შევიძლიანთ დაიჭიროთ მოასლე, რომელიც
 ყურს უგდებს მოსუცსა დედა თქვენსს.

— და რა უნდა ვიკეთოთ მე თქვენს ამ ვსმა-
 ვირში?

— მსოლოდ დაბმანდეთ ზემს კანგორაში და
 იყოთ აღებ-მიცემის გამგებელ ქალად.

(*) წოდებაა ფულისა.

«მარგარიტა მსწრაფლად თანახმა შეიქმნა: იმის მდგომარეობაში ათი პიასტრი თვეში იყო ესრეთი ბედნიერება, რომლისათვის ოცნებასაც ვერ იკადნიერებდა.

— დიან ბატონი ბმანდები, ეცყოდა მარგარიტა მეფარუკეს: მე ვიქმნები თქუქნად. ალუმ. მიცემის გამეგებლად.

«მეფარუკე ისე გამსიარულდა, რომ აღარ შეიძლო დაფარვა სიამოვნისა.

— მე ვაჩუქებთ თქუქს, რომ არა ვარ მუხწი კარკი, ეცყოდა იგი მარგარიტას. აი მიიღეთ ნეძებან ერთი პიასტრი: ექონეს თქუქს ესფულეები, ბეით, გამოუროცნავად ვამაგიროდამ, მარამ სვალ დილითა კი მობმანდით, უთუოდ, მოსაწერად გელოსა პირობის წერილზედ, და მე თქუქს მოეცემთ ერთის თვის ვამაგიროს წინათ.

«მარგარიტა წავიდა მსიარულებით და მადლობის გრძნობით აღესილის ეულით: ის იყო მსოლოდ რომ, შემდეგ მამის მისის გარდაცვალებისა პირველად იელა მის წინაშე სხივან იმედისამან. მეორეს დილას, ადრიან, მივიდა მარგარიტა მეფარუკესთან. მას უკვე ჰქონდა მომსადგებელი პირობის წერილი, შეთხზული ისანაიურს ენაზედ. მარგარიტას არც კი წაუკითხავს, თითქმის, პირობის წერილი, ისე მოაწერა მასზედ კელი, რომ ნქარა მიელო მსოლოდ ფული: იმან მსოლოდ ეს შეიკყო, რომ უნდა მედარ იყო მეფარუკის კანტონისაში რვა საათილამ დილისა თორმეცამდისინ

ღამისა.

«გქსთქეთ ჭეშმარიტი, რომ თანამდებობა ესე არის დიანს მძიმე! აღრე, ორის თუს წინათ რომ იფეცა ვისმე მარგარიტასთუს ამ ეგარი წინა-დება, ყურს არცაი ათხოვდა; მარამ ვსლა საბრალო ქალი უფურება თვალწინ მძიერს დედას, ესმოდა ღრიტინი ძაგრაგლისა, რომელიც განემსადებოდა მოსაკეცად მისთა საოცართა თმათა: ამის გამთას, რაცა ორის თუს წინათ მოიყვანდა მარგარიტას განცუფრებაში, ეჩვენა მას ესლა ბედნიერებად. ვის არ დამძვიდეს სილარბე!

«ანირველმა ღლემ გაიარა კეთილად. მარგარიტამ დაულოცა ოთახი თავის დედას, უბოგა კარვის გულისა და შეგნებული მოასლე. ეჩქუნებოდა, ვითომც ვაგბა განემარა მას საუკუნოდ.

«მეორეს ღლეს, რგა საათზედ, მივიდა იგი მეფარეკესთან, რომელიც მას კარგა წანი იყო ელოდდა.

— შებანდით ზემს კაბინეთში, ეცყოდა მეფარეკე. იქ აწყვია ცანისსამოსი, რომელიც მოგამსადე მე თქუნთუს. — ქალი, მეფთაში ზემის თანას არცისცის (*), კანტორაში, დაჭრათა მან,

(*) არცისცი არის სასული საზოგადო ყოვლის კაცისა: რომელსაც, აქუს შთაბერილი ბუნებისგან განსხვავებული, ზვეულებრივთა კაცთაგან, ცალანცი; რომელიც სულისა და გონობის აღმუთაობით ეძიებს და მიიღუჯს ორსავე სოფლის დიდისა და მალის მქუნსიერებისადმი, ესე იგი, მსაცვრისა მომღერლისა, მოსკრავისა და სხუათა დიდკელოგანთა კაცთა.)

უყურებდა რა შუროცხებით მარგარიტას ღარიბულს
სამოსელსა, უნდა იყოს საკადრისად შქიძისილი.

«გარნა შქიძნადებული მარგარიტასათვის ტანის
სამოსი, ეხვენა მას არა ეგოდენ საკადრისად: იგი
წარმოუდგენდა მას სანესა ჯგაჯრულთა გამოკუ-
ლევათა და მდიდრულისა უგემურებისასა, რომელ-
ნიცა მას სრულიად არ მოსწონდნენ. მარამ რას
იქმნდა, ამოიღესრა მარგარიტამ, შქიძისა იმ მარ-
თულობით და გამოვიდა კანჯორაში.

— ასლთა უნდა დავგარჯნხო და დავისუძუქო
თმა, უთხრა მეფარუქემ.

«მარგარიტამ ჩაიხედა სარკეში და ჰნაოგა, რომ
თაგისი შინაურული თაგის დასურგა უფრო უნდგ-
ბოდა იმის შირის სანეს; მარამ რა ვაფქეობა,
აქც აღარა ჰქონდა ღონე უარის ყოფისა, დავდა
და აღა მისი, არჯისცი, აღძურვილი თაგისის
თარალით, საგარჯსლით, გარდაძიეცა ულამქსთა
გამომკლეველობათა, რათა მოეგონებინა ასალი
მოსსდენი გვარი თმის დასგეგისა ისეთი, როგორ-
სიცა ჰსანავდა ღირსად თაგისის ჯაღანჯისა.

«უძიეჯეს ორის საათისა შრომობდა იგი მარ-
გარიტას თმაზედ: ხან დაუნევედა, ხან ისევ გაუ-
ფურხნიდა, უხასკავდა და ჰსხნიდა, გადუგარჯსნიდა
და გადმოუგარჯსნიდა, უძეობდა ყვავილეებითა,
ძურფასის თელეებითა და დიადიმებითა: მარამ
სულ ამოდ! იგი არ იყო კმაყოფილი. ამ ყო-
ფაში მშუდი და წყნარი მარგარიტა ითმინდა:

მოწამურს განსაცდელსა და არ ამოეგდა თავის თავს ნებას არცა თუ მცირისა საზიერისას, არცა თუ მცირისა აღმფოთებისას, არცა თუ მცირისა შენიშვნისასა.

«ამ დროს უეცრად შეფარუკემ, როგორათავე განცემისაგან ნიღბ მთანერვილმან, შეჭკვივლა სისარულით და შემოიკრა, რაც ძალა ჰქონდა, შუბლში გმლო,

— ს არის! ნამდვილად ეს არის! ამბობდა იგი, მე ესლა ზედ მიწვენით მივსვდი!

«და მან კვალად ერთ გზის შემუხროს შენობა თუხი, განსხვავებულის უდილობით დაუძალა მარგარიტას დახვეული თმა და გარდააფინა მას მსრებზედ მსვასად მდიდრულის წამოსასმელოსა.

— ასლა კი დაბმანდით კანტორაში!

— როგორ?... ასე გაწეწილი?

— თქვენსა გაქვსთ დაგარჯსნილი თავი, უთხრა მეფარუკემ ზეგურის კეისნით, ისე, რომ აღარ შეიძლება მოგონება რისამე სახვეწე ბლად თქვენის თმის სრულის მშენიერებისა. ეს სასწაული მოიზიდავს აქა მრავალთა სილგის მსურველთა.

— ოჰ! მღუთის გულისათუხ, ნუ შემაძინებდეთ მე ამ გვარსა სიმდაბლეს! შეჭკვივლა მარგარიტამ და გამოაჩნდა ლაწვთა მისთა მოწი სირცხვილ მისა და მწუსარებისა. შემობრალეთ მე! ნუ გამსვლით მახვეწებელ ფიცრად (ვიგესკა)! მე ვეღარ ვიტყვ

სული...

— რისათვის იკლავთ თავსა? უთხრა მეფარევემ.
თუ არა ვსურთ, მოძვედით მე ხედი ფული და
ღმერთმა მივუბრა მოგვცეთ!

მარგარიტა შეერთალდა.

— ამა, რას ანოვით?... ჰბედავთ, თუ არა?

«სამართალი ქალი, მითლად დასველებულა
ტყეილიყით, ბევიდა კახვლობი.

«განწიანული ვაჭრობა ბეკნებულის ქრანტუ-
ნისა გამოდგა ისე, რომ უძებნესად აღარ ბეი-
ძლიებადა. ურთვსეთა კრებათა იწყეს სიარული
მისს მაღაზინში ასე, რომ ვერ ასწრობდა მივცა
კმაყოფილება მათ მოგატრედათვს, რომელნიც-
ნარეობდნენ, განსაკუთრებით, საყურებელად კანა
ჯორაში მივლაძარის ლაძისს ქალისა, იმ გვარს
სათვარს მართულიობაში. დონხა მარგარიტა იძუ-
ლებულ იყო, მღუპარებაში, აეჯანა ყოველ გვა-
რნი მათნი კადნიერნი ჭებრეჯანი, თრ ჰასროვანხი
თხუჯობანი და მოუსათმენნი საყვარლობანი.

«მარგარიტას ამ გვარ განწირულებაში ყოფ-
ნის ყამს, უფალი ნატრონი მაღაზინსა კი სიამა-
ნით ივინოდა, იცავსუნებდა სძირად თითებს და,
უწყობდა რა თასმაზედ იაროს აირებს, ჰტრევი-
და ყოველთა თავის მაღაზინში, მოსიარულითა
მუშევართა.

«დასასრულ, მუჟღამის ყამს, უბედური მსხვერ-
ნლი მისის აუგბ მივცემისა, წავიდა მინ, სადაც

შეგძლო, მშობლის გულში ჩაკრულსა, დაგისუფ-
 ლად გვირილი. დედამ არა იცოდარა და შექსარადა.
 მეორეს დღეს, იმ ქრანუკუსის მალახინს წინ
 შეგრა უძუკესი რიუსვი ძაყურებლთა: უქმად
 მოგანჯალენი და სივოცსლისა ოდენ მკონარების
 მოქსარებაში მაჯარებელნი იცინოდნენ და უძვარე-
 ბოდნენ ერთმანეთს თვალსა ხან ვიფესკასეც და
 ხან შისიგან წარმოდგენილს ქალსეც. ბოლთას
 ყაყანი იმ კრებისა, გარდაიქცა მშრვზვად ყვი-
 რილისა; აღვირ უსსძულმა მდაბიო საჯონმა დაიწყო
 სროლას ქმსებისა მალახინის თანჯრებში, და უკეთუ
 არ მიეღო მონაწილეობა ბოლიკას და არ ესმარა
 საძულოება განსადგენელად იმ უსიამოვნობისა,
 უძვოდლად შეიქმნებოდნენ მეფარუკცა და ღონხა
 მარგარიტაც მსგვირბოდ ძალობებისა. უკანასკნე-
 ლი საძულოება მშუბობის მოხდენისათვის იყო
 დაკვცა მალახინისა და ესე აღსრულებს მსწრაფლად.

«ძისეხად ამ გვიარის მძლავრობისა იყო შე-
 მდევი გარემოება. მოსიო ბეჭვრასს, მეფარუკის
 რომელსედაც შე გელანარაგმებით, მოუფიდა მკაჟა-
 ში, მისაცემლად უძვესისა გამომაჩინებელის
 ძალისა, და ღამე დაჭვიდა შესვალის გარემის
 თაგნედ ვიფესკა სეცა წარწერიითა:

თუკლთმაქსური ნაძადა.

მომასწრაფებელა ყავლის თმის აღსრდისა,
 თუ გინდ სრულეითაც არა ჰქონდეს,
 რომელიც ხასწაულენითა თვსებათა სილგა

მესამოთა ქუჩმორე ამისა გამანსოვოს ქალსეთ
რომყოფს სის ძალანინძი უფლოს ბეზგრანისა,
უბრაღესობა მიღებულისა სსუა და სსუთა უწინათა
საგელქყოფათა გელქყოფათა.

„მქმანსეგამ ძღობით სალთა თანა იმყოფილთა
შექმნა მეფარუქვე, რათა ხამოქსნა ამ ვიგესკა
მარამ უფლოდა ბერგრანმა დაჭიდა ბქლოდ ამ
ვიგესკა მიგნით განჯოაძი, საღვ მარგარიტა
იმყოფებოდა. იმის თაგს სუძით, და გნენქით და
ვითამქ ის იფო დაკიდებულთ მამინ დინს გუ-
როგანს აუაგს.

„მითყოთა თვე სანალოთ მარგარიტა იუბნე-
ბოდა ესოყთსა მდგომარეობაძი. ფიქრობდა იფი,
ვითამქ იმაზეი უაყესი აუარა მქმანსეგადიარა-
გარნა... ვაჲ, მისთჳს გმსადებოდა სასუქლო, ესა-
მინულები ყოგეთთა განგუილითა.

„ყოთს დილას საჯო-გადმა ხანს, რომ შედის
ძალანინძი ის ეძაქვლოთ გავი, რომელსეთაჲ
იფო საჯოლოდ გადაქვევლით მამისა მისის
უბედურების წინათ. მარგარიტას გულოთ ბეჭქმნდა
იფი დაუხრეგად და გაუფრთხილებოდა გძაათ-
რიეს ძალანინძი, და როდესაც მოვიდა მარგა-
რიტა გონს, საქრძო მისი იქ აუარ იფო.

„მარამ საჯომოსედი, იმაჲ, დღესედი, დაბრუნდა
რს თაგის სასუძი, ჰბოგა საქრძო ოჳსი მოსუქს
დგვასთან,

„დონხა მარგარიტაჲ, ჩუქსნია მამთა გარდა-

შეწევოცეს ხეშს საკალქშირად, ვიდრე საქმენი
იყენეს სხუას მდგომარეობაში. ცხუროსთ თუ არა
ესლაც შეუძლოდა ხეში? მე იმისთვის მავსულოვარ
ესლა ვანცემ.

«მარგარიტამ შეჰხედა მას სისარულითა და
იშენეულებითა: მას არა ჰსჯეროდა ის, რაცა
ესმოდა.»

— მე ვიცი, ვითართა ვნებათა შეამხვეფეთ თავი
თქუშნი დედსეკამა, ვეცოდა იგი. კეთილი ასუ-
ლი, უმძვლითა, იქმნეთა შეუღლება კეთილი.
მოვანდისოთ ქორწინება!

«მარგარიტამ ჰისჯა მას კელო და ემაწვილმა
კაცმა დაბნება მას ზედა უროცხვი ამბოროცა.»

მოათხოვრისა ამის განგრძელებაში, ბელონი
რადღენგერძე შეეფინებოდა სოლომე; სმა მისი
თანდისთან სუსტდებოდა; შებოლზედ გვიდნეს მო-
სხონი წვეთნი ოფლისანი. დონტური, მსურველი
ისტორიისა ამის დაბოლოების შეგებობისა, არ
უკრძალავდა ლანარაკსა, მხოლოდ სისოვდა, რათა
მას შვირე ხანს შეეხეხა. დასასრულ ბელონიმ
შეიკრია ღონე და ჰსურდა კელოდ განგრძელება
მარამ ამ დროს, უცებ, თანა მოძუსაიფეთა მისთა
მოყსმათ ყვირილი კიბეზედ, მოსამასურე ებასე-
ბოდა ვილცა კაცსა. როგორც ჰხანდა სოცების
გამათქმინად, ისანხელსა, ბასსზედ მიჰყვა ლან-
ძღვა და ლანძღვაზედ ქიმუნეები, რაღაცა მძიმე
დაეცა იატაკზედ და ზედა მსურავლად კარიც

ვაეღა: შემოვიდა კაცი შალვის ტანისა, საშინ-
ლად დიდის ვაცქილით ღირის სასველედ.

— აი როგორი შეხვეწებულია! ძუჭყვირა იმან:
არ მადლოვდა ნებას თქუწნთან შემოსვლისას, მაშინ,
როდესაც მე ვივცადი, რომ თქუწნ შეუძლოთ
ბმანდვიდით!

— ოჰ, კანიტანი დგლოა რიფვირა! დამძსა
ბელლინიმ, მიაწვდიდა რა სტუძარსა თავის დასუს-
ტებულს ძელსა. უკეთუ მვოდნოდა მე, თუ თქ-
უწნ დაჭბრუხეიულ ხართ, მაშინ არა თუ არ მივი-
ღებდით თქუწნ ხემს სახლში, არაჲდ ნაცვლად
მისა მე თითონ წამოვიდოდი თქუწნთან, არა
მიძხედველი არა ვითარისა სხუელეისა.

— ათა, ეგ არის და! ესოა მიბმანეთ როგორ
მდგომარეობაშია თქუწნი სიძრთელე. დამამუდეთ
მე, მითხარით, რომ ყოველი ესე უბრალო რამ
არის, არა ღირს ყურადღებათ, და მოძეცი-
ერთი სიგარა.

ისნანელი ჩაედა კრესლაში და დაუწყო წმა
სიგარას.

— ჩუწნ ეს კი იყო სწორეთ, რომ თქუწნ-
ზედ ვლანარაკობდით, უთხრა ავით მეოფმან. მე
უანბობდი ამათ ღონხა მარგარიტას გარდასავალსა
და უახლოვდებოდი იმ შემთხვევას, რომლითაც
თქუწნ ის ვაიჯანით. მაჲამ ახლაკი ვვიანეთ ესე
თქუწნ თითონ. მე ცოცა კიდევ დავილაღე;
ამასთან თქუწნ, რასა კრველია, უკეთაც ვვიან-

ზობთ, მისცემთ მოთხოვნას სსრ-ს ვგარს ფერსა,
ქარიშხლოვანის წლების სასესა....

— დიდის კმაყოფილებით, მიუგო კანიტანმა,
და იწყო მოთხოვნა:

«მე ვიმყოფებოდი სამსრეთის წლებში. ერთს
დღეს გამაძიმასა მე ვარაუღმა (ვასტეცხმა) პალუ-
ბსეგ (სომალოდის სარბენსეგ) და დამანახა სომა-
ლოდი, რომელსაცა ჭქონდა ისეთი სსრ-ს და სსრ-ს
რბი სოცარი მოძრაობა, რომ ვიფიქრე ჭქუ-
სეგ შემცდარი სომ არ არის მეტაქი იმისი მძარ-
თველი. იალქანი არ იდგა თავის პოავს: სომალო-
დის თაკები და წვრილი საქარე ბარასები იყვნენ
ისე უწესოდ გამართულები, რომ არა თღეს არა
ჭქევანდა კაცის კვლისაგან მოწყობილსა; მარამ
ეს იყო სოცარი, რომ თითქმის წირ და წირ
ხუწსსეგ მოჭვრინავდა და ანირებდა ხუწსის სომა-
ლოდის ჩაკანტურებს. მე ვიფიქრე: «ეს უმცველოდ,
კორსარი», (წლ-ს აგანაკი) და მივეც პრძინება
ეკიანესა, რათა მსათ ყოფილიყო. მარამ მსწრა-
ფლოდ აღძახხნდა, რომ მე ვიყავ შემცდარი:
ის სომალოდი თურმე იყო საგატრო სომალოდი.
მსოლოდ იმაზედ ვიყავ მე ვაოცებულო, რომ
არა ჭხნდა არცა ერთი კაცი იმ სომალოდსეგ:
მარამ უნდა ვსთქვათ, რომ უბერავდა უივი ქარი,
და იმ ვგარს გამართულობასთან წარუხთა (საქარე
ბარასთა), როგორსედაც იყო მინამბრებულო, ერთი
წესიერი ქარი წირქუწ დასცემა,

ავიღე რუბარი (*) და დაწვე კითხვა ვინა-
ობისა, მასუს არაგან ქაძღვეს. ეს რა ემძაკი
უნდა იყოს? ვიფიქრე ხეშს ვუნებამი/ სოძალდსედ
არა მხნას არა ვითარი სიანო: არ მიძილება ვიფი-
ქროთ, რომ იმას მოეთმინას ვითარიმე განსაც-
დელი ფრთახისაგან: ჰამ როძელს ქაძღს შემოუ-
ნარცხებოა ამ სლუშბში, რომ ასე თავისუფლად
და უძიძრად სეირნობს, თუნიერ შმართუშლისა და
სსტაათა სსტროთა სოძალდის გაწყობილობათა,
უბძანე ნავდება კანგოლი წყალში და წაველ მე
თითონ სსწაულებოს სოძალდთან.

«მეგსდგი თუ არა ფეხი იმ სოძალდის სარ-
ბენსედ (მალუბსედ), ყრუოლა დამაწყებინა თავით
ფესამდისინ: წაძობიდეინეთ: მიულო ის სარბენი
იყო ჩანგრიგლი ადამიანის ძეგლებით. სსარგლნი
გამძნოუონი კაცის სსეუღნი ეყარნენ, სოგნი
გაჭიძუონი, სოგნი მოკრუნსსუღნი. მაგროსთა(*)
მსწრაფლად გამოძიესადეს, ვითომ ის ეყო უნა-
ბილი ვოლლანდის სოძალდი მკუტრეობითურთ.
იმათა აქუსთ, იცით? ძიშლთაგან ვაგონილი,
ვითომც როძელიმე ვოლლანდის სოძალდი არის
გადმოხვეწილი უნსოგართა ღროთაგან და ვსეგება
სლუშბსედ და იმ სოძალდსედ არიან დასოფლე-
ბუღონი მკუტარნი. შარამ მეწლანარებს ყური არ

(*) შაბლის ხალხის შოსამსახურე სოძალდსედ.

(*) სოძალდიდამ სოძალდსედ სოლამარკო ურუბა.

დაუდგე ვარდებსწმევე განსრევა დაწვრილებით
 თუთაეულის სომალდის კუთხისა, ვანსრანვით
 ევბე შენაგა ვინძე მათ შორის სულ-დემული და
 შექმეფა იმ უნეღუის სომალდის ვარდასვალი;
 ხაველ შკინერის (შართველის) ითანძი, მაგრამ
 იქაც ვეზავე მსოლოდ გამოწრული ადამიანის
 სხეული, რომელთ — სედავ სამოსი დაფუჯინბეულ
 იყო ჭერისა, სინაჯიისა და წვიმისაგან. ვარხა
 ერთს ვანღინაში ვინავე ქალღღესო, რომლიდა-
 მაც ვეჭსტან, რომ სომალდსა ვწოდებოდა სასილოდ
 მარგარიტა და ერთის წლის წინათ გამოსულ
 იყო ლისსაბონიდამ და მიმავლუბულ იყო მესიკი-
 სავენ.

ამ ქალღღესბის ეანსიოგის ეამს შემომგმა
 უნებ ერთი ვოდების სმა, რომელიცა ლაღდებოდა,
 რაღაც დასაფლავეების ანდ რძის სიგეუქსმა, მე
 ვიფიქრე ვინაღამ, რომ ეს უთუოთ ხეძი მაც-
 რაღების ეშმაკობა არის მეტეტი, მარამ უხდა
 შოვანსენათ, რომ მე ისინი ისე არა მეკანდნენ
 კელში, რომ ხეშთან ეეენი ვაგებდათ და ამაო
 შიშიც, მათგან გამოცხადებულ იმ სომალდში
 შესვლის ეამს, არ მამლევედა ნებას დამერწმუნე-
 ბინა ეული, რომ ეს ეოფილი იყო იმათი საქმე.
 სმა იყო ღას ეულის სავგენი, და ებრეთითა
 ეულისავე გამანბნელის გამოთქმით წარმოიგ-
 ეოდა მის ლაღებისა სამინელთა ლექსთა, რომ
 ეული მეესებოდა სხსელითა. მე უვდებდი ეურსა

სულ ამოუხუთქავად, და ამ დროს წამოდიგბ
 თვალ-წინ რაღაც მოხუცუნება, განუცვრებელი,
 გრძელის თმებით, ალესნებულის მსედველოთით.
 მოხუცუნება ესე იყო დედაკაცი. ის შემოვიდა,
 მარამ მეტი ვერ შემამცნივა; დაუდა ლოცინის
 ბოლოს, დაუძო თავი კელსედ, და, დაჭყო რა
 რაოდენსამე წამს მღუძარებაში, წარმოხსთქვა
 პირ-ტუვალთურს ენასედ:

— ვიძელები დღეები.... დაუსრულებებლები
 ლამები....

« მე მიუახლოვდი.

— რომლის უბედურის შემთხვევისაგამო დაქმ-
 თობილ სართ თქუქს მარჯო ამ სომალდსედ?
 ვჭეითსე მე მას.

— სუ! წარმოხსთქვა მან, შემინებულმა: წუნა-
 რა! მიცვალებულები მღუძარებენ... საუკუნოდ
 მღუძარებენ... საუკუნოდ მღუძარებენ!

— სასელოდ რას ვიწოდებენ თქუქს, სენიორავ!

— მიცვალებულებს!... მე ვარდავიცვალო....

ვარდავიცვალო როგორც ის... როგორც ისინი...
 მე მიწოდებენ მიცვალებულად!

— თუ ინებებთ და ნებას მომცემთ გაციყვანთ
 ამ სომალდსამ და წაგიყვანთ ვერაზამა.

— სუ!... სუ!... ამათ ჰქმინამთ... ჰქმინამთ....

«მე დაჟაფრე ვული, რომ ჭკუასედ შემც-
 დართან მქონდა ლაზარავი: ვჭსკადე და გამოუ-
 მასე ოთხსინდამ; იმან თავი გაიქნია ნიშნად უარს»

ყოფისა; მოვიხლოძე ძალით გამოვიყანა: იმან გე-
ლი ძერა. მე ვსტაცე, გელი და გამოვიტანე
გარეთ სარბენსედ, ძაგროსები, შიძით დაფეიქეუ-
ლნი, კინალამ სლვაში გადავვიდნენ: ისინი ხამ-
დილოდ ჰსასვიდნენ მას მიუკუალეულად.

«ხაგაბარე რა ის უნედური ერთს ოქიყერსა, მე
დავიბრუნდი ისევ შმართველის ოთასში, ვაგმინდვე
ძოლოდ სოძალოდი, ვინაღვე ერთი მოდილო სკიერი
ფულოთ, გამოვიანინე კიდე სსეა რაც ქალადები
იყო, მეჭკერიბე ესენი ფეეოა ერთად და დავბრუნდი
უკან. ჭკურსედ შემცდაოს არა ჰსწადდა წამო-
სვლა, მარამ არც წინააღმდეგობადა, როდესაც
ძოჭკვანდათ იგი გელოთ.

როდესაც დავბრუნდით და შევედით ჩუქნს
სოძალოდში, ვადავაყრუდეს სსეა და სსეას კით-
ხვებით: ეგეოას ჰსურდა შეტეობა, რა ვხანეთ, და
უქეცესად ხანვა საოცარის სტუძრისა, რომელოც
ჩუქნთან მოვიყვანეთ. მე წავიყვანე ის ჩემს
ოთასში და ისე მოვიანდინე, რომ იმაში შხალოდ
იმას ვსწავირა აძარცო. მასობაში ძაგროსნი შეყ-
რილოყენენ, შეყრაათ მარაქა და დაყყოთ ვანსეა,
თუ რა უნდა ყოფილიყო მიხენი ძარგაროცას
სოძალოდის დანთქმისა და დავალოყრებისა. შოგნი
ამბობდნენ ვითომც დაჰსწრებოდეს იგი ვითარ-
სამე ბოძალოდში, მარამ ეს ფიქრი არ იყო ჭკვა-
ში მოსასგლელო, ამიჯომ, რომ არა ვითარი
ხაგენები არა ჰსწნდა იმ სოძალოდსედ შარბანის

გვიბათავს. სწრაფი ჰგონებდნენ, რომ ვითომცა
 იქ უნდა ყოფილიყო რაიმე არა ბუნებითი. ამ
 დროს ვილაკებ უკვე წამოიძახა სიცილე ჭირო,
 და ბასი დაქსუსრა: ყველამ ერთბაშად ვარდას-
 წვეთებს, რომ სომალთი მარგარიტასი იყო ამო-
 წყვეტილი, სამდვიოდ, ჭირისაგან.

მაშ რისთვის მოუყვანათ, რადგან აგრეთ, აქ
 ეს დედაკაცი? შეჭყვირა რაოდენმამე კმამ. ის
 ხუჩხუც დაგვირგვინ, უთუოდ, სხუეოდას!.. უნდა
 უმძებლად მოგვირდნეთ!.. უთუოდ უნდა ზღვაში
 ჩაგადღათ!

— ზღვაში! ზღვაში! შეჭყვირა ერთბაშად მრ-
 თელმა კრებამ და იმავე წამს გაიქცნენ ხემის.
 ოთახისკენ, გამომდგომის დაკვეთილიკარგი, ვადა-
 ტვის სანგო უბედურს დედაკაცსა და გამათ-
 რივებს სარბენსედ.

— დავინახე რა ესე ყოფა მსწრაფლად მიემართე
 კაიუჯ კამერას (*) და შევაყვებე დამბახები
 ფისსედ.

— დადგეით! შეჭყვირიე მე: თუ ოქუჩუნ გჭაბე-
 დეთ ეგ სამაგული საქმე, ჩაგადემ ეხლავ ნაწერ-
 წკალს თოფის წამალში და დავლუწავ სომალდს-
 მათოად!

«მოცნობდნენ მე ის უბედურები: დაწმენე»

(*) ოთახი ეკმმა სვადც ინახება თოფის წამალი.

ბუნთი იყვნენ, რომ მე შეძემლო. აღსრულება
 აქისი, რითაც ვეძუქროდი, და დაუწყვეს მსწრა-
 ფლად თავიანთი მსხვერპლი. მაშინ დაუძახე ხემ-
 თან ერთს აბიჯერსა. ის დადგა ხემს ალავს,
 დამბახით გელში წამლის კამერასთან, სოლოძე
 ვავეძუქუ შექმნობის მისაცემად უბედურს დედა-
 კაცთან, რომელიც ევლა უცონოდ. წავიღე მე
 იგი იმავე ოთახში, და იქ, ღონსტურის თანა შექმ-
 ნით, შეძეგე ვრძელ-ქაძთა მუკადინებათა, შო-
 ვიყვანე, როგორც იყო, ვრძნობაში, მარამ წარ-
 მადგინეთ, საოჯარი იყო: როდესაც იგი გამო-
 ბრუნდა, მაშინ სრულიად აღარა ჰქნნდა შექმნედ
 შეძლოდა.

— სად ვიმყოფები მე? ვვითნრა იმან, ვეძუ-
 რებდარა განვეროგებთ ხუცს და ყოველსა მას,
 რაღუც ვარძემოცხვივა. ღმერთო ხემო! რა საზარე-
 ლი სიზმარი!... ჩქარა ვათავდევა ხევა?

— ვათავდა უბვე, სენიორავ, ძიუემ მე. ყო-
 ველთა თქუცნთა უბედურებთა განვლეს; სუცმან
 შევიწყალათ და დაუღო ბოლო...

— მაშ ეს სიზმარი არ არის? ჰსთქუა მან
 მალლის ემთ, დახველუბუღმან ცრემლვებითა: მაშ
 ესე ყოველივე აღსრულდა ნამდვილად, საქმით?
 ალონსო, დედა ხემი, ხემი ყრმა, სულ დასთოც-
 ნენ?... ოჰ, ღმერთო ხემო, ღმერთო ხემო! რა ცო-
 ზეც არ მოგჭკბდი იმათთან!

«მე შეძინოდა, სწორე მოგაქსნოთა, რომ კიდევ

არ შეშლილ იყო ბეჭედი; მარამ ბეჭედი შე-
 შინებამ, რომელიც ბეჭედიცა ბეჭედიცა, კეთილ
 ხასიათებლივ იძიებდა იმის გონებას. დამთა
 შე ოღენ ერთი სიფრთხილით ეულის გეგმა,
 რომ მიძევა მისთვის სრული განკურნება. მარამ
 მინც კიდევ იყო იგი როგორღაც დაღონებული,
 და თუ ვინმე მტოვდ რასმე მოგონებდა გან-
 ვლილივამ, მსწრად ეძლედა თავის დავის
 უებას, ამისთვის, განკურნებაში ექმის თვს,
 ჩუქნის მოგზაურობისა. ზღუდავდ, განვივლეთ
 ეფელისა მისგან რასცა შეძლო დარღუტვა
 მძღობისა მისისა. ეფელისა მძღობისა ჩუქნის.
 სომალდსდ დარღუტუნ სრულიად, რომ იმას
 არა ვითარი შესაყარი არა მსტირდარა, და შეიყვა-
 რეს სრულის ეულით; მატროსნი ერთმანეთის დას-
 წრობით ცდილობდნენ იმის სომალდს.

«დასასრულ შევედით ჩუქნ ლისსაბანის ხავთ-
 საყუდელში. შე მიძევა იმას სეიფი ფულეით.

— ეს ფულეები ეკუთნობდნენ ჩემს ქმარსა,
 მსტირს მან, ამოუძარა მწარე ქვთქვთი. სანრა-
 ლა აღონსო! ოჰ, რა სასარელი სიკუდილი
 ექონდა!

«ანოვლი სოცვის წარმოთქმა. იყო მისგან
 თავის უეღურობასდ, შე საშინელი სურვილი
 გამესხნა იმის გარდასავით ბეჭედიცა. ვწარვე
 ერთხელ დრო და ვწმინდვე, რათა ეახლო დაწერი-
 ლებით ეფელისა რასცა შეძლო ეძლედა. მარამ

რათა რა ცრემლიანი თვალები, დამიწყო მან
შოთსრობა:

— თქუენ მწიგნით მე ჭკუაზედ შემცდარი
სიძალადზედ, რაძელზედაც აღარა ეცეპოდარა,
გარდა ოდენ ადამიანის სხეულთა. მარამ ვერ
ვიღებ არ იცით თქუენ უსაძინებლესი ანბავი. მე
შევანდა ქმრად ერთი ლისსაბოხელი სოფელგარი,
სახელით ღონ-ალოხსო. მე შეძირთა იმან მამინ,
როდესაც ვიყავ იხეთი ლარიბი, რომ გამოსასწო-
დელად ჩემს მშობლისა, ვიცუროთ ყოლობა, თუ
დამამბობებელი ნაჯიონსებისა, — ვქმსასურვიდო
მანქნებელ ფიცრად შეფარუებსა, ალოხსომ
გამომიყვანა მე ამ შესარცხვენის მღვდმარეობი-
რად, გამამდიდრა, გამამბუნებრა, მშობელთა ჩემსა
გქვედა, როგორც ნაჯივის მცემელი მე, გარე-
შოვესლუთა ჩუენ ყოველის ხარხარის მსრუნვე-
ლობითა. შეგიძლიანთ განსაჯოთ, თუ როგორ
მიყვარდა და როგორი ნაჯივის მცემელი ვიყავ
მე იმისი. ასე მეგონა, რომ სუქმან დასრულა
თქვე ყოველი სიმკაცრე თუსი, და, შემდეგ
უქმიძესთა განსჯელთა, ისურვა გარდმობნევა
ჩემზედა ყოველთა ქუენნიერთა სიკეთთა. თითქ-
მის ღელა ჩემსაც, რაძელიც იყო ჭკუიღამ შე-
ძლილი, დამიწყო ცოცხლოცა გამობრუნება: თუძკა
კეთილ უსლოვრამ ვერ დაუბრუნა კი სრულებით
დაკარგული განსჯა, მარამ სხეულის მტკივნეულთ-
ბით მიხეც აღარ იყვანებოდა აღრინდელსებითა.

დასასრულ მოძუა მე ღმერთმა ერმა... ზე, უნდა
 ოცადეთ, როგორი ბედნიერი ვიყავ, მე თავის
 დღეში ვეღარ მოვიფიქრებდი, რომ დედის ჩემის
 სიამოვნები გარდიქველდნენ კიდევ უსამინელებს
 სავანეებლად... ჩემი ყოდა იყო ორისა და მე
 ოცის წლისა მაძინ, როდესაც მოუვიდა ჩემ
 ქმარს ანაფი, რომ ერთს მეკსიკაში მკსოვრებს
 ძარყულს ნათესავს ეანდერძებინა მისთვის ალურა-
 ცხელი სიმდიდრე. ალონსო, რასაკურგელოა, იყო
 სისარულით აღჯცებული; ეარნა მე: მეკი დავიწქმ
 მწარე უბირილი, მევიჯყე რა ეს ანაფი, ამისთვის
 რომ მისაღებლად ამ სიმდიდრისა, ჩემი ქმარი
 უნდა წასულიყო ამერიკაში. ჩუწნ უნდა დავქმო-
 რდეთ ერთმანეთსა!» უთხარ მე იმას, ვაფრქვედო
 რა უჩემლთა. — როგორ თუ უნდა დავქმორდეთ
 ერთმანეთსა? მე უნდა დავაგდო მარჯო: შენა,
 ჩუწნი ქალი, დედა ჩუწნი... ვერა ეამსდისრა ამა-
 შედ იძულებულს ქუწყანაშედ! მე ვარ, მაღლონა
 ღმერთსა, მდიდარი: მეკიძლიან წავიდე საკუთარის
 ნომალდით; იმას ვაგაწყობ და მოვრთავ'ისე, რომ
 სასიამოვნო იყოს ჩუწნთვის იმაში სსლომა, და
 წავიდეთ ვეგლანი ერთათ. მეკსიკა სავანეებო
 ქუწყანაა. თუ მოვეგწონოს, დავრჩეთ იქ საუ-
 კუნთთ; თუ ვინიცოდა იხალვლე პორჯულალოის-
 თს, დაუცვოთ მეკსიკა, დავქმრუნდეთ უკან
 ლისსაბონშივე. რას მეუყვ შენ ამაშედ?» მე მო-
 ვეგვივე ალონსოს, და ერთს თვეს შემდეგ

სომალდი, წოდებული ხემის სასყლოთ, მაგარი-
 ჯად, გამოქართა ლისსაბონიდაძე. ხუშნის გამო-
 სვლის აქამ უფლის მსოთ მძღობიანობა იყო:
 მსოლოდ ერთი მაგროსი უკროდ დაიკარცა და
 გერ ვაგივეთ ისე მსწრაფლად რა იქნა და სად
 ჩაიღუბა. ვაქცევა არას ლანისძიებით არ იყო
 შესაძლო; უფრო ტკუას ანლო იყო ვეფთქაქობინა,
 რომ იქნება სლუაძი ჩაგარდა: ისეც ვიფიქრეთ.
 ორნი პირველნი დღენი ხუშნის შავსაურაბისანი,
 იყუნენ დიან მძღობიანნი. მე ნამდვილად ვნე-
 ჯარებდი. ასე ვიფიქრეთ, სლუის სნეულუებაც, თი-
 თქმის განცემა, სრულუებით არ ვეაქუნებდა. ხემი
 ქალი მსიარულად დასტოდა და უცვლელად სა-
 ბენსედა; დედა ხემი მსიარულის ღიმილით უყურე-
 ბდა სომალდის თაგების მოძრაობასა; ალონსო
 იქდა ხემ ვეგრდით და ვითსულობდა წიგნსა. მე-
 საქმეს დღეს დანსტური, დიდის აღრულებით, მე-
 მოვიდა ხუშნს ოთასში და გაუძანა რა ვარეთ
 ხემს ქმარსა, დაუწყეთ მას ლანარაკი აღმუთონებით:
 მე არ გამიგონია იმათი ლანარაკი, მარამ შეგამ-
 ცნივეგი მსოლოდ, რომ ალონსო გამოივგალა
 პირის სასეხედ. იმან დაუძანა ორს მაგროსსა და
 მისცა რაღაცა ბრძანება. ისინი დაემორჩილნენ
 არა მეჯად გულს მოდვინეთ. შემდეგ, ხემმა ქმ-
 რმა მითხრა მე, ვითომც იმ დაკარგულის მაგრო-
 სის ვეამი ეთავნოთ მირს ვეცაქაძი სომალდისა
 და ის ჩავედოთ სლუაძი. ვარსა ესე იყო ოდენ

წასწავარი ჭეშმარიტებისა: აღონსომ დაჭარა დანა-
 შთისი. მეორე ღღეს გაგვისდნენ ჩუქს უცრად
 ავით ოთხნი ძაგროსნი, და მეორეს დილაძინ
 ოთხნივე დაისოცნენ. შემდეგ გარდაიყვალა დონ-
 ცური. მაშინ აღონსომ ველარ შეძლოა დაეძალა
 ჩემოვს დაძლუნავი საიდუძლო; სოძაღდსედ
 გასძირდა საფრის ცხელები, შემოცანილი იმ
 ძაგროსისაგან, რომელოც მოკუდა მაშინვე ჩუქს-
 ნის გამოხევის უამს ლისსაბონის ნავთსაყუდე-
 ლიდაძითითქოს განსაძლიერებულად ბოროტისა მსე
 ეღდაგაძა საშინლად, და სიცხე უძევესად ეწეოდა,
 რასა გურგელოა სნეულების განგურცელებასა. შიანი-
 რი, თანა შემწე მისი, აძივრები, ყველანი ერთ-
 მანეთსედ, შექმნენ მსგებრლად იმ სნეულე-
 ბისა; სრულიად აღარავინ დაგძთა მძართეკლად
 სოძაღდისა, და იგი აწედებოდა, უცხო უძებლოდ
 სურვილისაძემორ სურთთა და ქართა. გარნა ამ ყო-
 ფაძი, არცა ძე, არცა ქმარსა ჩემსა, არცა ჩუქსნს
 ბაულსა, არცა დედა ჩემს, არ გვიგერძნია არა
 ვითარი ჩუქსნი ცვლილება. თუქცა ის საშინე-
 ლი მოქმადლევი სუნი გვასრინობდა სსეულოთა-
 გან მკუდართა, რომელონიც ვეარნენ ჩუქსნს გვერ-
 დით, მათამ ვიყავით ყველანი, ლუთის ძაღლით-
 მძუღობით. გარნა ერთს დოვას დედა ჩემი ადგა
 ლოგინიდაძი, როგორღაც მოძლილი, უჩიობდა
 თავის ცკივილსა, ლანარაკობდა მოხქარებით, სიც-
 ყუთათ შემკავძირებულად, შემდეგ სრულიებით

მოუძღოურდა, და სალამოზედ ერთი მეტი სსეული
 გორავდა კიდევ სომალდსედ. ალოზსომ გამოგ-
 ვიყვანა ოთანიდამ მეცა და ხეში პავტარა ქალიც.
 მე სულ ალოზსოს შეჭეყურებდი პირის სასეში
 და შიშით დაღუძებულო, ვსინფავდი იმაში ნიშნე-
 მს სასარგლის სსეულებიხას. ერთხელ, სალამოს
 ყამს, მოვიდა ის ხეშთან, დასუსტებული ისე, რომ
 ძლიერა შეძლო ფესსედ დეომა. მე მიხლოდა
 მიმეცა ცელი, მარამ იმან მანიშნა, რომ არ შე-
 გნებოდი. მე იმან დამანსეა ბაული, და მსწრა-
 ფლად დავცა. ჩავარდნილი განწირულუბაში, და-
 გეცი ალოზსოს გემსედ, დაგახნივე იმასედ
 მსურველე ამბორეა, ვქსცდილობდი მოძეყვანა
 გომნობაში: მარამ ამაოდ! მაშინ უყვრად დაიბა-
 და ხემს თავში ფიქრი, რათა ხეში ქალითურთ
 ჩავარდნილ ვიყავ წყალში, ვარნა ღძერტმან მო-
 მანიჭა მსნეობა წინააღმდეგ იმა ვანსაცდელისა,
 ქრისტიანთადმი არა საკადრისისა, და მოძეცა მე
 ძალი ბრძოლისა სუისა ხემისთანა. ვარნა ვე-
 რეთ კიდევ სასომი საჯანფეჯელთა ხემთა, არ იყო
 აღვსილი. მე ვიყენი და მეჯდა ხეში ქალი,
 და მწარის ცრემლით უყურებდი უკიდლსა მას
 სლუქასა, რომელიც მსეყსად გრჯელის სარკისა
 იყო გაძლილი ხემ წინ და მაყრიდა ასლუტუნე-
 ბულოთა თავისგან მსურველის მისი სსივთა. მე
 ვქსისხოვდი ღძერტსა ქარიშხალს, რომ ან სრუ-
 ლიად დაგლუქულ ვიყავ; და ან გაერიყა სომალ-

დი კიდისადმი. როდესაც მე წამოვსდექ ფეხსეღ
 მსწრაფლად თავის რაჯ რაჯმა დამყა იმავე ალაც.
 მე შემიბურა რაჯს საოცარმა სწეულებამ
 თვალნი ჩემნი გელარასა ჰხედავდნენ; მე შებონ-
 დებოდა თვალებში ერთი მხოლოდ რაჯარაძე
 დამბრძანებელი ბუქი; ვიდავებოდი მე სიჯიბით
 და იმავე უამს ყოველი ასო მეყინებოდა სიჯი-
 გისაგან; გულისეღ სწორეთ ქრასავითა მქონდა
 რაჯს შემოწოლილი; სუნთქვა შემიბრკალდა
 ძალი გამოძევივით; როგორღაც აგათ შეყოფური
 განგება აღარ მამლედა მე ნებას მოძრაობისა.
 ამ გვარს საშინელს მდგომარეობაში მქსმოდა მე
 საცოდავი, გულის გამაბრბელი წივილი ჩემის
 პაჯარა ქალისა, რომელიც მეძახდა და პასუხს
 ვეღარ იღებდა. მე დაგეპარე სრულებით გონე-
 ბა... აღარ ვიცი რა მოხდა შემდეგ, მე გამოვერ-
 ხე და მოველ გონსა მაშინ მხოლოდ, როდესაც
 თქუქნი მაჯროსები მიანიბუნენ მე ზღუბაში
 ხედვებას... ოჰ, რაჯომ არ მიეცით მათ ნება
 თავიანთის წადილის აღსრულებისა!

«რასა გუგელოია მე უსაყუქდურე ღონსა მარ-
 გარიჯას, რომ იმას არა ჰქონდა უფლება განსჯი-
 სა ჩემთა კანიცხურთა განკარგულებათა.»

— განუწყვეტლივ მესმის მე, მსოფს, კმა
 ჩემის ქალისა, განაგრძელებდა მარგარიჯა: წივი-
 ლი მისი მსდგენის მე ყოველსა წამსა. ღამე
 მიფრთხობს მე იგი ძილსა, და რა გამოძევივითა,

ვსთრთი მრთელის სსეულთ საშინელუებისაგან; დღო-
სით....

«მარამ კმირა! აღარ განვიძეორებთ მე თქუქსნ
ყოველსა, რაცა მოვისძინე დონხა მარგარიტასა-
გან: იმან შიანბო მე შრადლოი, რომლისაჲც, დიდი
სანიარა, ხანგვარი კიდევ დამავიწყდა. ჩუქსნ განგჳ-
შორდით ერთმანეთს და მას აქეთ აღარა გაძვიო-
ნია მე იმ უბედურს დედაკაცუნედ, ვიდრე ერთკელ
შეგჳსვდებოდო მე მას კიდევ შარიყში. ძუქსლი
ხაჯნობობა შეისხე განგანსლეთ, და ვალოდ შეგრა-
ცხე გამეკეთებინა მისთჳს ჩუქსულუებრივი ვიციცი
(ღარბანობა). დონხა მარგარიტა ჳსცხოვრების უმ-
ჯობესს ნაწილში ქაოქისა, უჭირავს სავანგებო-
სასლი, მას შეურთავს ქმრად მარკბს დე* * * ვ. ში-
გელი რ სანსავად მარკბისა დეგ... სთან, მოვასწარ
მას კეკლუეურს ბუდოარში (*), რომელსაჲც ჳქიანდა
გაკრული, კედლუებნედ ცის ფერი სავერდი და იყო
განძეგნებული თქროს ვარაყით. სარკის ბუშიდამ,
რომელიც იყო დაკედებული ბუნრის თავსედ,
ჳსნნდა შაჯარა სათბილობელი, საგსე ყოფლითა
იშჳათითა და ძვირ ფასითა მცენარითა. დონხა
მარგარიტას ფესთით, სალიჩანსედ, ცელქობდა მშ-
უქსნიერი, თეთრ წითელი შაჯარა ქალი, თერამეჯის
თჳსა, ესე. დონხა მარგარიტა ვსეუმრებოდა მას

(*) ქალბის მონსართავი ბათსი.

და მოსდიოდა ნარნარი ღიმილი მისს ბაღალურს
 ცოცნისე და ბარბაცისე ყრმულის სისუ სტისაგან.

— ძეო, რა გითხრათ თქვენ იმან? ჭკობისა
 კანოცნსა ერთმან მსმენელთაგანმა.

— ის იყო აღცაყელი თავისის ბედნიერ-
 ბისაგან, თავისი ძეულის ნარნარებისაგან, მძუმ-
 ნიერებისაგან თავისის ასულისა, და სადღესასწაუ-
 ლო უცნისამოსისაგან, რომელიც ის იყო მო-
 უგანათ.

— როგორ! სუ თუ აღარ გითხრათ იმან არცა
 ერთი სიტყვა თავის გარდასაგალსედ? ალონისონედ?
 იმ უბედურს ყრმისედ, რომელიც მოძეკუდარ
 იყო, მესამლოა, შიმშილით მასლობლოდ თავისის
 ჭკუიდაძმ მძეკუდარისა და ავით ძეოთის დედისა?

— მოწყალეხო, გეოქმითეხო, მიუგო კანოცნმა
 მძემედ: ოდეს სერვანცეს კუდებოდა დაგლეჯილს
 ნაბაღსედ, სიგლანაკესა და დაეწყებაძი: ერთმან
 მისთა კეთილის ძეოგელთაგანმა, ისეთმავე გლა-
 საკმა, როგორც სერვანცეს, გარნა უწარხინებუ-
 ლესმან მსაჯვარმან, უთხრა მას, რომ თუთ უძვირ-
 ფასესი ნიჭი განებებისაგან კაცისადმი მიუცემული
 არისო ერთი: ნიჭი ესე — მოგონებათ. „არა, მიუ-
 გო სერვანცეს: არის ნიჭი გეოლოდ უძვირფასესი,
 თუნიერ რომლისა უცა სიცოცხლე კაცისა იქმნე-
 ბოდა განუწყვეტელ საჯანგებლოად: ნიჭი ესე
 არის დაეწყება!“

— დაგიწყება! განიმეორა ბელონიმ. ამ სიყ-
ვეისაგან ყოველი გრძნობა მეყინება!
დაუძო მან თავი ბალიშზედ და დაღონებით
დაფიქრდა. რადეხსამე ღღეს შემდეგ ბელონი
გათავდა. —

მთარგმნელი რუსულიდან

დიმ. მგალოზბელოვი

სიჯეუა

ხსენებასა ზედა წმიდისა დედისა ნინასსა.
იანვრის იღ-სა დღესა. 1859-სა წელსა.

„მოიხსენებით წინამძღვარნი იგი
თქუწნნი, რომელი ვეცუოდეს
თქუწნ სიჯეუათა ღვთისათა“
(ებრ. იგ. ზ-ს.)

აღმასრულებელი ესე ვითარისა, ზაგლე მოცი-
ქულისაგან მოჯემულისა მცნებისანი, დღეს ჩუწნ
ყოველნი მენი საქართველო-ასანი ვეოფთ ხსენებასა
წმიდის მოციქულთა თანასწორისა დედისა ჩუწნისა
ნინასსა. ვასაუბ, რამეთუ ყოველამან ქართველმან
მტკიცედ უწყის: ვინ იყო, ანუ ვითარი სულიერი
სარგებლობა მოაგო მამულსა ჩუწნსა, ღმერთ-
შემოსილმან დედამან ჩუწნმან ნინა?

მამული ჩუწნი იყო უსჯულო და კერანთ-
შასხური, აღუსებული ყოვლითა უწმიდურებითა,
ხოლო მან განანათლა იგი ჰსეულითა ქრისტესი-
სათა. შრომა, ვნება და წყლულება, რომელიცა

მან მიიღო ჩუწნთუს, არა ძალუმს აღრაცხოს კაცის ენამან. წარმოვიდგინოთ მხოლოდ ესე, რომელ სუსტმან დედაკაცმან დაუჯგვა სამძობლო მამული და მძობიელი თუსნი, ძეუდგა შორის და უჯნაურსა ვსახსა, მოიწია უჯნო ქვეყანად, სადაცა მდგომარეობდა გელური სალსი. დაესახლა მათ შორის და მოღვაწეობთა, მოთმინებთა, სასწაულ მოქმედებთა და კეთილის ყოფაქცევითა მოინადირა ანოგელოდ სასლი მეფისა და შემდეგ თუთ მეფე და ერი მისი.

მოვისსენებთ რა ამას ყოველსა, ვაჟურთხვედეთ წმიდასა ნინას და მადლობასა ძეგწირვიდეთ უფალსა, რომელმან არა დაივიწყა მამული ჩუწნი, არამედ მოვივლონა ყამსა თუსსა ესე ვითარი წმიდა მოძღვარა, და განგვანათლა ჩუწნ საწმუნოებთა თუსითა და გვეოზიარა მადლისა უფლისა ჩუწნისა იესო ქრისტესისა.

არამედ არა თუ მხოლოდ ამისთუს, რათა გმადლობდეთ უფალსა, რამეთუ განგვანათლა ჩუწნ ჰსრულოთა თუსითა, არამედ უძევეს მისთუსაც, ვითარმედ მოევჯა ჩუწნ ძალი და მოთმინება და მარსეად მისა სსუჲა და სსუჲათა შორის განსაცდელთა და საშინელთა გარემოებათა. გვანებ ვითარმედ არა ერთსა სალსსა არ გამოუჯდეს ეკოდენნი ჭიონნი და გნებანი, რაოდენიცა ხანსა მამულმან ჩუწნმან სიძველეთსა თუს ჰსრულოსა მუდამ ქრისტესისა. უძევეს თათხმეჯისა საუკუნოასა იყენენ

წინაარსი ჩუქსნი მოუსვენებელსა შიშსა და ვან-
საჯდელსა შინა. მამული ჩუქსნი ყოველით კერძო
შესლუდელი უსჯულოთა ხალხთა მიერ, იყო
მარადის მოძულემული და დევნულ მათგან, სოლო
მდგომარეობა და ჭირი მამათა ჩუქსთა შეიქმნა
თითქმის მოუთმენელ, ოდეს უღმრთონი და წვე-
ულნი მასმადიანნი მოეხსენეს მამულსა ჩუქსსა
და ისმარდეს ყოველსა ღონის მიებასა რათა მიაქ-
ციონ იგი მსიულსა ზედა თჳსსა. ვინ წარმოიღ-
ვეს ჭირთა მათგან ჩუქსნი მამოწმებულთა; ვინ
ძალუძს აღრაცხოს სოფელნი ანუ ქალაქნი მათგან
აონიგებულნი, ებბლეხიანი დაქცეულნი, ტაბუანი და
ასულნი წარსმეებნილნი, მონაწონნი და მღუდელ-
ნი მოწყვედილნი. გარნა მისედეთ სიმტკიცესა და
სსოგებასა მამათა ჩუქსთა ვითარმედ, ესოდენტა ჭირთა
არა რად შემრაცხებელნი მოითმენდნენ ყოველსა
სოფერძელად. შესაბრალებელნი წინაარსი ჩუქსნი
თუშკა ივლტოდნენ უდაბნოთა, ცხვეთა და ველოთა
შინა, გარნა არა დაცხრებოდნენ მადლობად და
დიდებად უფლისა!

სოლო არ ინება ღმერთმან, რათა ბოლომდინ
წარწყმდეს მამული ჩუქსნი, და მოხედა რა განიჯვასა
და ჭირში მოთმინებასა ჩუქსსა, გამოგვიჩინა მსხვე-
ლი. ოდეს ეძიებდა ჩუქსსა სსო წარკვეთილი,
ოდეს მდგომარეობა ჩუქსნი მიიწია უკანასკნელ
ხარისხად, ოდეს არა ემეფულებოდა შემწე არცა
ერთისა კერძოთათგან, და ოდეს ერი და თუთ მთა-

გარსოც, სილოთ მითისრიდნენ თავსა თჳსსა სიკუდილით-
 თვან, რომ მიიღებდნენ მასმადიანობასა, მაკლუდ
 გსთქვით, ოღეს ვიყავით ვაღანჯულის ვითარცა
 ცხოვარნი მეგლთავან, მაძინ მოგვიგონის ხუცს
 ღმერთის მლიგრო ძეგე რუსეთისა, რომელმანც
 ვეისსნა ხუცს ყოველთა მკერითავან, და ვიძეოდე-
 ბით აჲ ხუცს მასვეგებით და ყოველთაურთ წარ-
 მაგებითა.

სედავთა ძმანო, რამეთუ აწინდელიცა ხუცსნი
 კეთილმდგომარეობა წარმოხდეს სარწმუნოებისაგან
 ხუცსნისა, ვინაჲდგან მამულო ხუცსნი გლირსა მკარ-
 ველობასა რუსეთის ოლქისთვისსა, მსალოდ მი-
 რამეთუ ვიძეოდებოდიო ხუცს მკაციკელ ძროთუ-
 მაღიღებლობასა სედა ამისათჳს ვერა არს, რათა
 მარადის ვეაქსუგდეს, რამეთუ არა თუ ოღეს საუ-
 კუნთასა სეკარეზასა მოგვანძობს ხუცს მსიულო
 ქრისტესი, არამედ ქვეყნიეროცა აწინდელი ბეზნი-
 რება მიგვიღოს მისგანვე ამისათჳს კალაოდ ვი-
 ყვი, ვემართებს ხუცს, რათა მარადის მადლობას
 შეგსწარგიდეთ უფლოსა და გსუდილობდეთ, რათა
 შეგიძინოთ უძვეესი სიყვარული უფლისადმი და
 უდიდესი სასოება და ერთგულება ვაკლესობისადმი.

სილოთ ვგანსოვსა ესე ყოველი? ვანვიზრ-
 სავთა ესოდებსა კეთილსა, რომელიცუ მიგვიღოს
 მსიულისაგან ქრისტესისა და ვგანსა აჲ უძვეესი
 სიყვარული და სასოება? ვიხუც თანა შეასწარმენ
 მას რაჲცა იყენენ ხუცსნი წინაპარნი და რა ვგარო

სულიერი მკვლამარობა იბრუნებს ან ხუცს შარის...
 არა ძლიერს რათა არა იფიქროს, რაძელ ხუცს
 ებრუნის ქარიველი გარა ფრად დამნაშავე წინაძე
 უფლისა. ოღეს ხუცს ვიმეფებოდიო გიორსა და
 შინსა შინსა, ოღეს მკვრის ხუცსნი ვვისსენ მქელსა
 ზედა ხუცსსა; მაშინ უძეკასად ვექანდა შიძი და
 სხივება უფლისა, მაშინ მკვლესიანი ხუცსნი იფენენ
 მარადის სავსე მლორველთა, უფანთანი მონაზონთა
 სოლო ოღეს მოგვეცა შენა, მაშინ ბედნიერება
 მან დავვაფიქრა ღმერთი და ესრედ აღსაუბრდა
 ხუცსსედაც თქმული მასესაგან ვინაყოთა ზედა
 შა მ ა ი ა კ ო მ გ ა ნ მ დ ა დ გ ა ნ წ ი რ ს ა ო გ ო
 ს ა უ გ ა რ ე ლ მ ა ნ მ ა ნ ; გ ა ნ ს უ ქ ო ნ ა გ ა ნ
 ს ს გ ა , გ ა ნ ი მ გ ა ლ დ ა უ ტ მ გ ა ლ მ ე რ თ ო
 შ ე მ ო მ ქ მ ე დ ი ო უ ს ი დ ა გ ა ნ უ დ გ ა ლ მ ე
 რ თ ს ა მ ა უ ს ო გ ა რ ს ა . (2) ო ,
 შსეულისა, თავი ღმ, მუსლი ვე) მივსედავთ რა
 აწინადეოთა კეთილმობიოთა ქაბუკთა ვინილოვთ
 ვითარძედ, ვარევენსა მათნი არიან ნამდვილ უმძვე
 ნიერეს და უკეთეს წინაართა მათთა, ვარსა შინსა
 ვანნი უმძვერეს! მუძიმოსენ რა მსალ მოვინილსა
 შესამოსელოს, და მუძიმოვსენ რა რათაღნიძე სოცეკუა
 გამათქმუნ უცხოთა ვნითა, ვანსოასეფენ თიქსა
 თუსსა ფრად ვანათლებულად. უმძვერს ამიხს სო
 ვთა მათგანთა შვიანთ ვითარძედ, ვანათლებულმან
 კაცმან მკვლესიანი არ უნდა იაროს, შსეულისეფ
 სუმიუქად ილაანაკოს და ხუცსულებათა მამობრივთა

რესუნქნადეს. აგრეთვე ქალნი ჩუწნნი მსოლოდ
 მას ჰსკდილობენ ვითარმედ, შეიძოსონ გარეგა-
 ნნი თჳსნი ძდიდრად, ძოირითონ შეიღვასითა
 ქსოვილითა და მიიღონ სუბუქი მსხვიბა. არა მძა-
 ნო! არა არს ესე განათლება, არამედ უძევს დაბ-
 ნელება მას შინა, რათა მივიღოთ მსოლოდ გა-
 რეგანი უვლიოება და მოძორობა და დაეწყეთ
 ყოველნი ჩუწყლებანი მამათა ჩუწნთა უკუდნი და
 კეთილნიცა. არა ვერ არს რათა დაევიწყებდეთ
 მას, რაც იყო საქები და სხაჯრელ მამათა ჩუწნთა
 შორის, რომელ არს კეთილ მსახურება, სასოება,
 ეპკლესიის ერთგულობა, ვულისა სიწრფლე: ესე
 ყოველი იყო ფრიად საქები და სხაჯრელ მათ
 შორის. ამას ყოველსა ვერ არს რათა მუკოვცედ
 დაეძახნაგეგო, სოლო დაუდგენლობა, უქმობა,
 ურთიერთისა შორის შური, ღვინის ნამცვარი სი-
 ყურაული, რომელიც ავნიბდა ფრიად მამათა ჩუწნთა,
 მას ვერ არს რათა: გარდაგეგეგეთ; და ნაცულოდ
 ამისა მივიღოთ არა თუ მსოლოდ გარეგანი ბრწ-
 ყინვალება და ფუფუნება, არამედ შორის მოყვა-
 რება, ჰსწავლისა შური, კეთილ მოქალაქება და
 სხუანი რაც საქები არიან უცნოთა ვრთა შორის.
 ამის. —

ვაზრივდო, ვაზკოპოსნი ვორისა, ვიკარნი სქარ-
 თველოთ. ახა.

წამებულების ქალაქითგან იწყებდა ერთი ბარონთაგანი
ქონ-ქველადგან უსაჯოდადგან ანაბესა უცხოელის
სომალის დანაშაულებს. ან რას ქსენის ამა სამხელს
შემთხვევას:

აფიანბნით მე თქვენს უსამხელს შემთხვეუ-
ლებას, რომელიცა მოხდა ამ ასალქლის პირველს
დღეს, ესე იგი 31 წარსულს დეკემბერს. -30-სა
დეკემბერს, სასჯის ქარიშხლისაგან სილაშვი და,
სლვის კიდითგან ერთს ვერსხედ გამოიყა დიდი,
სამალქოებანი უცხოელის სომალდი, რომელიცა იყო
საქონლით მძიმედ დაჯვირაული. იალქანის თავებ-
სხედ წინანდნენ მაგრად მიკრულნი თორმეცნი კაცნი.
შეჯვრად იმ ასრით, რომ ქარიშხალს გეგების არ
გარდაეყარა სლუპი... რამწავს შემატყობინეს მე
ესე ანაბე, ფიცსოდე მოვანდინე განკარგულება
რომ მოეცანათ ასლო მასლოს სოფლები დიან, ცხენე-
ბით მოდიდო ნაგები: სლვით მოვანა ხუცსნი კიდემდე
მხელი იყო; ვალლანი მძვინვარედ ეცემოდენ კიდეთა
და ერთს წამში ჭვარადენ თავის სილრძეში, რომ-
ლისაგამო კაცნი გარეთ მდგომნი, შოჩს იდგენ
კიდითგან მომალულებულს ალაგებხედ. სალნი
მეიყარა ფრიად მიაგალი, რომელით რიცხვშიაცა
იყვნენ მრავალნი გამბედავნი და უშიშარნი, გარსა
შეკურია იმათგან სლუპი, იქმნებოდა უსაყოფო
და ამაოდ შესწირადენ თავიანთს თავებს მსხვერ-
წლად. ამ დროების გამამალობაში, სომალდიდამ
მოისმოდა საჯოდაობის კმა: ვირილი, ურვა, ვო-
დება და ამ სასით ითხოვდნენ შემწეობის მიყე-

მსა... კიდევსეც ვამოავდეს ცალკათა ერთი დამ-
სხვრეული ხავი, მგონია მოესძარათ განწირულთა
მქონძალღეთა ღონის ძიება, რათა დასსნილ თვეხენ
ხავის სამყოლობით.

«კიდევსეც მდგომთ ზოგის მკვილთა, აღრევე
ეცხარებინათ ღიბავის ქალაქში მთავრობსათაუხ
სომალღის დასაქონა და ეთხარებათ შემწეო-
ბის მოწყმა, რომლისათ-საც მოუიმენლით მოგე-
ლოდით რიგორც ხუწხ, აგრეთვე სომალღში გან-
წირულნი. მოხლოვდა დამე, უსამინეოესი დრო
სომალღში შეოფთათაუხ: ვხედავდით ხუწხის თვალო-
ბით; თუ ვითა მოქქონდა ქარიძხალსა მთის ოღენანი
ცალკანი და ვითა ვადმოდიოდხენ თუან სომალღ-
ღის თავსეც...»

«ვათენებამდინ სამინელი ქარიძხალი და ამხთა-
ხვე ბუქი თავლისა არ ვაქვემეცლია... განთი-
აღს, ეხანეთ კვარად სამინელსეც სამინელისახანავი,
ერთი ძაგრობსთავანი (*) დასამსხვრევეც ვამწადებუ-
ლის სომალღისა, ვადმოვარდა ზღუტაში, მოსუდა რა
თავში ძელი მოცესილი სომალღითვან და დაირხა;
მეორე ვადმონდა თოკითურთ ზღუტაში იძელითა
მით, რომ მორჩომილიყო, და დაილუბა მთემის
ოღენთ ცალღებთა შუა; მესამე შეხვდა სომალღის
ხავესს ფიცარს იძელითა მით, რომ ხუწხს კიდევ-
დე მოცურებულ იყო... ვარსა ცალკათა ვამო-
ავდეს მხოლოდ იმისა ვეგამი უხულოდ.

«ვარსა ღიბავის ქალაქითვან აქამოდღენ არა ვითარი
შემწეობა ჰხნდა. ამ დროს კაცთ მოყვარეთა კაცთა
ესე კაცის უხედურება ვეღარ მოითმინეს. შუღთა
ძიებვსეთა, რომელთაცა ჰქონდათ დაბძული ხავი

(*) ვემის გამგებელს კაცსა ქან.

კიდევ სულ აუბნებს, ილაპარაკებს ვულგარულად, როდესაც თანაზნა ხუზსუცა ვულგარულად აუბნობენ. დიდი ლაპარაკი აკეთებსა და მძინარისა და გაემარაბისა სომალდისაგან, დასასწავლად მივქუთვთა, სულ სულ მოგწავრთა უბედურთა: ბედნიერად მოუხაროვდნენ სომალდს და რა უხელოთათა თოკის გარდაცემისა სომალდში მყოფთათაჲს, აივსონაგი წყლითა, რომლისაგანთა უახვიე კილისაგან გამოსწიეს დიდის შეჭირვებით. მაწინაჲს რა ესე შექმნილთა თოკისა რომლისაგან წვერი ეჭირათ თოდესედ კაცებისა, გამოსასწავლად გამეწავრებინ დროს, დასაბუნებს მაშინ, რათა აქსნათ თოკი. ასსებს თოკი წამსა და კუთვად გავუბრუნენ სომალდისაგან, გარსა სამხედვითა უბედურთა უახვიე გამომსწავლოვნებს კიდევ სულ.

«გურობი» ეფიქსებოდა ამ უხელოთა კაცების დაბრუნებას, იმათ კივილს, სვეწასს და მუთარებას, გარსა გვირა ვითარი ლახის მიება ვითვეთ იმ სუცადეთ დასსნისათჲს. ლიბაგის ქალაქითგან არა ვითარის შექმნიბის სმა ისმოდა, უბედურად იქიდეზნაჲს გვირ ვამედესქარი მხარის გამაწავების მიძველები.

«მთასლოვად» მუარე დაძე, დაღამდა უახანსკელი დეი მკლის წელიწადისა, ვინ იყის რამდენს მხარესედ სალსნი მიელოდნენ სინარუოთა მხარს წელიწადს და ხუზს ნაცუოდ სინარულისა ეგემს-მელოვებოდა ვული, თითქოს შუბებს ეფიქრიდნენ. ამ დროს ექსნა ვლეს კაცნი, რომელთათჲს საყლის ღირს არიან შენიძენისა: იური მენსე და იანეს კიპურ. გამოვიდნენ სალსთაგან უბედურად, ასსებს მესამედ ხავი და რა ვაიყოლეს თან ის წემით მოსსენუბუნნი შუბნი მიეფესენი, ხუზს დახიქილნი კიდევ

ზედ, ღმერთს ვუღმსურვალედ ვთხოვდით და--
 ნამთენთ სომალდში შეთფთ კაცთა დასსასა....
 ორნი ვლენნი ძუთ შეთფე სეთურთ მიუასლო-ღნენს
 სომალდსა, სადაცა დარხო-ძილ იყენეს ცვა-ცსლად
 მსოლოდ ცსრა სუონი. მაშინ ერთი გადმოვარდა
 სომალდითვან იმედითა მით, რომ ცუტრით მისუღ--
 იყო ნავთან, რადგანც ასლობ იყო სომალდითვან,
 ვარსა, დაინთქო იმ წამსვე ცალოათა შუა. ვენი
 უყვირო-ღნენ სომალდში მეთფთ, რომ გადმოვედით,
 ნავში იქითვან თავი; ვარსა უბედურნი არ აღსრუ--
 ლებდენ ამას, ამისთჳს რომ არ ვსმოდათ თუ, თუ
 უძლიდენ საშინელნი ძალაღნი ცალოანნი... ჩუქნი
 მიმბეღლებენნი როგორცა ჰსნდა, ცდილობდენ
 კვალად სომალდის სიასლოთეს მისეგასა და ამ
 დროს ვნახეთ, წამოვიდა დიდის შთის თ-ღენი ცალოა
 და ნავი ჩუქნი ვლენს კაცებით და შეთფე სეპითურთ
 შთანთქენს ზღვის უფრსკულში... მაყურებელთაგან
 ყვირილი საშინელებისა ვარემოთცვდენ ზღუასა,
 თუ კიდესა. ერთის მიზუსს შემდეგ ვნახეთ დამს-
 სერეული სრულიად სომალდი და ნავი ნაჭერნა-ჭერად
 აქქენდათ ცალოათა სან სემთთ, და სან ქემთთ...

“და ვერეთ, დაინთქენ ძუნი შეთფე სენი ვლენს
 კაცებითურთ, და დაინთქენ თუთ იმ წამს, როდეს-
 სუც იძირცვითდა უკანასკნელი სსივი მზისა, უკა-
 ნასკნელ ძველის წელიწადის დღეს...”

«სიბნელომ მოიკცა ვარემოება, სოლო აღუწე-
 რელმან მწუხარებამ, ცსრა სასლობა შეთფე სეთა:
 ოთსკუთსივ ისმოდა კმა კენესისა დაობლებურთა
 და დაქორიებურთა.

«ასალ წელიწადს დღეს ვნახეთ ნამჯერედ ნამსჯერევი
 სომალდისა და ნავისა გამოვრიყა აქა-იქ კიდევსვედ.

სსუა და სსუა ანბავი.

სომალის დათქმა.

კელი მოსწერება

1859 წელს,

ქ. ცვილისში, ქართლის ეურნლის «ცისკრის» რედაქციაში, კუკიას გერგსედიძის საკლებში.

ფასი ერთის წლის გამოცემისა, ქ. ცვილისში გაუგზავნელად ექუსი მანეთი, ხოლო შინ მიწოდებით ანუ სსუა ადგილებში გაგზავნით: მუდი მანეთი თეთრი ფული.